

Bitcoins en btw

Analyse van een virtuele munt in opkomst

Peter Adriaanse

Studentnummer: 354458

Rotterdam, juni 2016

Bachelor Fiscale Economie

Erasmus Universiteit Rotterdam

Erasmus School of Economics

Scriptiebegeleider: drs. P.C.J. Oerlemans

Inhoudsopgave

1 – Inleiding en probleemstelling.....	4
2 – Wat zijn virtuele valuta?	6
2.1 – Wat is de ontstaansgeschiedenis van virtuele valuta?	6
2.2 – Wat is de werking van het Bitcoinsysteem?	7
2.2.1 – Transactie.....	8
2.2.2 – Ontstaan van nieuwe Bitcoins.....	8
2.3 – Onderscheid ten opzichte van traditionele valuta	9
2.3.1 – Decentralisatie.....	9
2.3.2 – Cryptografisch bewijs als basis	10
2.3.3 – Overig.....	10
2.4 – Conclusie.....	10
3 – In hoeverre leveren virtuele valuta problemen op wat betreft de omzetbelasting?	11
3.1 – Hoe is het huidige monetaire systeem ontstaan?.....	11
3.1.1 – Wat zijn de kenmerken van traditionele valuta?	12
3.2 – Op welke wijze worden traditionele valuta fiscaal behandeld?	12
3.2.1 – BTW-richtlijn	13
3.2.2 – Rechtskarakter BTW-richtlijn en positie ten opzichte van de nationale wetgeving	13
3.3 – Wet op de omzetbelasting 1968 (hierna: Wet OB)	14
3.4 – In hoeverre zijn virtuele valuta te vergelijken met traditionele valuta?.....	14
3.4.1 – Functies van geld.....	14
3.5 – Conclusie.....	16
4 – Wat is het huidige Europese fiscale beleid omtrent virtuele valuta en hoe is dit ontwikkeld?	17
4.1 – <i>First National Bank of Chicago</i>	17
4.1.1 – Wettelijke basis	17
4.1.2 – Achtergrond van de casus	17
4.1.3 – Overwegingen van het Hof van Justitie	18
4.2 – <i>RuneScape-arrest</i>	20
4.2.1 – Achtergrond van de casus	20
4.2.2 – Overwegingen van het Hof.....	20
4.2.3 – Overwegingen van de Hoge Raad	21
4.3 – <i>Rechtbank Overijssel</i>	22
4.3.1 – Achtergrond van de casus	22
4.3.2 – Overwegingen van de Rechtbank.....	22
4.3.3 – Conclusie van de rechtbank	23
4.4 – <i>Virtual Currency Schemes Europese Centrale Bank</i>	23
4.4.1 – Risico's.....	24
4.4.2 – Status van Bitcoins en andere virtuele valuta.....	24
4.4.3 – Toezicht en verbod op Bitcoins en andere virtuele valuta	24
4.5 – <i>Beantwoording Kamervragen 2013</i>	25
4.6 – <i>Hedqvist</i>	25
4.6.1 – Achtergrond van de casus	25
4.6.2 – Overwegingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie	27
4.7 – <i>Conclusie</i>	28
H5 – Wat is het huidige beleid in met Nederland fiscaal vergelijkbare landen omtrent de behandeling van virtuele valuta in de omzetbelasting?	30
5.1 – <i>Australië</i>	30
5.1.1 – Persoonlijke transacties.....	30
5.1.2 – Zakelijke transacties.....	30
5.1.3 – Wisseltransacties.....	31
5.2 – <i>Canada</i>	31
5.3 – <i>Japan</i>	31

5.4 – <i>Singapore</i>	32
5.4.2 – Omzetbelasting.....	32
5.5 – <i>Verenigde Staten</i>	32
5.5.1 – Veel gestelde vragen.....	33
5.6 – <i>Conclusie</i>	33
H6 – Hoe zou het Nederlandse fiscale beleid wat betreft de behandeling van virtuele valuta in de omzetbelasting moeten worden vormgegeven?	34
6.1 – <i>Omzetbelasting</i>	34
6.1.1 – Ondernemersbegrip	34
6.1.2 – Ontvangst of betaling van tegenprestatie in Bitcoins	35
6.1.3 – Transactieresultaten	35
6.2 – <i>Conclusie</i>	35
7 – Eindconclusie	36
Bibliografie	37

1 – Inleiding en probleemstelling

Uit een onderzoek van marktonderzoeksbureau Multiscope¹ bleek dat in het vierde kwartaal van 2013 1 op de 3 Nederlanders wist wat Bitcoins zijn, daarnaast had 41% van de Nederlanders wel eens van de virtuele muntsoort gehoord. Minder dan 1% van de Nederlanders had op dat moment echter Bitcoins in bezit.

In december 2013 ontraadde de Chinese overheid financiële instellingen om activiteiten te ondernemen rondom Bitcoins in China, wat leidde tot een enorme val in de koers van de virtuele munt.²

In augustus 2015 werd de CEO van het op dat moment grootste Bitcoinswisselkantoor MtGox³ gearresteerd op verdenking van het vervalsen van data, hetgeen leidde tot een verlies van €351 miljoen euro aan Bitcoins.

In maart 2016 werden door de politie drie mannen opgepakt op verdenking van het op grote schaal witwassen van Bitcoins.⁴ Ze zouden veelvuldig Bitcoins hebben ontvangen van criminelen en vervolgens hebben helpen om deze in contant geld om te zetten.

In maart 2016 kondigde De Nederlandsche Bank aan een eigen variant op de Bitcoin te willen ontwikkelen, om op die wijze de achterliggende technologie te kunnen onderzoeken.⁵

Deze nieuwsberichten vormen slechts een klein deel van de reuring waar het Bitcoinssysteem voor heeft gezorgd. De Bitcoin is hot, zo lijkt. Over de fiscale aspecten van de virtuele munt is echter maar weinig bekend. Op welke wijze is de Bitcoin te vergelijken met traditionele valuta, hoe worden valuta – zowel traditioneel als virtueel – überhaupt behandeld in de fiscaliteit?

De onderzoeksvraag die in deze scriptie centraal staat, luidt daarom als volgt: *Op welke wijze zouden virtuele valuta⁶ zoals Bitcoins behandeld moeten worden bij de Wet op de Omzetbelasting?*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zal als eerste een uiteenzetting worden gedaan over het begrip virtuele valuta, waarbij de nadruk zal worden gelegd op de Bitcoin. Vervolgens zal worden onderzocht hoe het Bitcoinsysteem werkt en waarin het zich onderscheidt ten opzichte van traditionele valuta. Voorts volgt een onderzoek naar de behandeling van

¹ Multiscope. (2013, 12 16). *75% Nederlanders kent Bitcoins, 1% heeft Bitcoins*. Opgehaald van Multiscope: <http://www.multiscope.nl/organisatie/nieuws/berichten/75-nederlanders-kent-bitcoins-1-heeft-bitcoins.html>

² Spaven, E. (2013, 12 5). *Bitcoin Price Crashes as China Outlaws Bitcoin for Financial Institutions*. Opgehaald van Coindesk: <http://www.coindesk.com/price-crashes-china-outlaws-Bitcoin-financial-institutions/>

³ BBC News. (2015, 08 01). *MtGox Bitcoin chief Mark Karpeles arrested in Japan*. Opgehaald van BBC News: <http://www.bbc.com/news/world-asia-33745611>

⁴ Nu.nl. (2016, 03 18). *Mannen die op grote schaal bitcoins witwasten opgepakt*. Opgehaald van Nu.nl: <http://www.nu.nl/internet/4232527/mannen-grote-schaal-bitcoins-witwasten-opgepakt.html>

⁵ Nu.nl. (2016, 03 25). *DNB wil eigen variant van Bitcoin ontwikkelen*. Opgehaald van Nu.nl: <http://www.nu.nl/internet/4236850/dnb-wil-eigen-variant-van-Bitcoin-ontwikkelen.html>

⁶ In het taalgebruik rondom Bitcoins worden de termen ‘virtuele valuta’ en ‘crypto-currencies’ door elkaar gebruikt om de Bitcoin aan te duiden. Strikt genomen vormen crypto-currencies een vorm van virtuele valuta. Om die reden zal in het vervolg de algemene term ‘virtuele valuta’ worden gehanteerd.

traditionele valuta in de Wet op de Omzetbelasting, op welke wijze leveren virtuele valuta fiscale problemen op? Vervolgens zal de ontwikkeling van het Europese beleid betreffende de (fiscale) behandeling van Bitcoins aan de orde komen. Daarna zal de positie van qua fiscaal stelsel enigszins vergelijkbare landen ten opzichte van de fiscale behandeling aan de orde komen, om uiteindelijk te kunnen concluderen op welke wijze virtuele valuta behandeld dienen te worden bij de Wet op de Omzetbelasting.

2 – Wat zijn virtuele valuta?

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat bedoeld wordt met virtuele valuta. Gestart wordt met een beschrijving van de geschiedenis van virtuele valuta. Vervolgens zal worden ingegaan op de werking en de kenmerken van het Bitcoinsysteem, aangezien dat het eerste grote systeem is, dat doorbrak, en latere virtuele valuta veelal doorontwikkelingen zijn van het Bitcoinsysteem.

2.1 – Wat is de ontstaansgeschiedenis van virtuele valuta?

De historie van virtuele valuta valt terug te leiden tot 31 oktober 2008, als Satoshi Nakamoto een manuscript getiteld ‘Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System’ publiceert. In zijn stuk introduceert hij een elektronisch betaalsysteem, dat gebaseerd is op cryptografisch bewijs in plaats van het vertrouwen in een bank. Het betaalsysteem stelt twee partijen in staat om transacties met elkaar uit te voeren, zonder dat daar een derde partij bij nodig is.⁷ Het idee van Nakamoto is niet compleet nieuw. Het volgt een aantal eerdere ontwikkelingen op, die het betaalsysteem mogelijk maken.

In 1977 ontwerpen Ron Rivest, Adi Shamir en Len Adleman een asymmetrisch encryptiealgoritme voor het versleutelen van berichten, getiteld RSA. Het algoritme werkt – zeer in het kort - op basis van priemgetallen, waarbij de sleutel om de boodschap te versleutelen ongelijk is aan de sleutel om de boodschap te ontcijferen. De algoritme vormt de basis van de huidige computerencryptie.⁸

In 1983 publiceert de cryptograaf David Chaum een paper met het idee voor een anoniem digitaal betalingssysteem, eCash genoemd. Het idee bestond uit een softwareapplicatie die de gebruiker in staat stelde om geld in digitaal formaat op te slaan op de computer. Dit geld werd cryptografisch ondertekend door een bank, waarna de gebruiker het digitale geld kon uitgeven bij winkels die eCash accepteerden. Om ervoor te zorgen dat de betalingen ook daadwerkelijk niet te traceren zouden zijn, werden de transacties versleuteld middels RSA-encryptie.⁹ Het grote voordeel in die tijd was dat het niet meer nodig was om een rekening te openen bij de verkoper of om fraudegevoelige creditcardnummers uit te wisselen. In 1998 werd de onderneming DigiCash, waarmee het systeem geëxploiteerd werd, overgenomen en werden de activiteiten beëindigd. Volgens Chaum was de voornaamste reden voor het floppen van het systeem het feit dat de nieuwe internetgebruikers het belang van privacy niet begrepen.¹⁰

⁷ Nakamoto, S. (2008, 10 31). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Opgehaald van Bitcoin.org: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

⁸ Rivest, R., Shamir, A., & Adleman, L. (1978). A method for obtaining digital signatures and public-key cryptosystems. *Communications of the ACM*, 120-126.

⁹ Chaum, D. (1983). Blind Signatures for Untraceable Payments. In D. Chaum, R. Rivest, & A. Sherman, *Advances in Cryptology* (pp. 199-203). Springer US.

¹⁰ Pitta, J. (1999, 11 01). *Requiem for a Bright Idea*. Opgehaald van Forbes: <http://www.forbes.com/forbes/1999/1101/6411390a.html>

In 1996 starten Douglas Jackson en Barry Downey e-Gold. Bij e-Gold konden personen goud of andere edelmetalen inwisselen voor een saldo op een rekening bij e-Gold. Het goud werd daarna ondergebracht bij een aantal banken. Het saldo kon vervolgens worden gebruikt om transacties te doen met andere e-Goldrekeninghouders. E-Gold was op deze wijze het allereerste digitale betaalsysteem dat onafhankelijk was van banken.¹¹ Dit leidde ertoe dat het vanaf 2003 in populariteit steeg. In 2009 werd e-Gold veroordeeld voor deelname aan criminele activiteiten, wat ertoe leidde dat de onderneming haar activiteiten moest staken.

In 2003 brengt het bedrijf Linden Labs het virtuele rollenspel Second Life uit. Later werd ook een virtuele economie met bijbehorende munt (L\$) geïntroduceerd. Gebruikers kunnen online middels echte valuta (USD) Linden Dollars aanschaffen. Deze Linden Dollars fluctueren ook in waarde, net zoals traditionele valuta. Ze kunnen in de virtuele wereld gebruikt worden als ruilmiddel tussen gebruikers of om goederen in het spel aan te schaffen.¹² Naast Linden Dollars bestaan er ook andere virtuele munteenheden, zoals Facebook Credits of Xbox-punten.

2.2 – Wat is de werking van het Bitcoinsysteem?

In zijn essay beschrijft Satoshi Nakamoto zoals gezegd een elektronisch betaalsysteem, gebaseerd op cryptografisch bewijs in plaats van vertrouwen. Eén van de kernpunten van dit systeem is het feit dat de werking ervan niet afhangt van een centrale instelling, maar van een distributed database. Het systeem is niet in handen van een bepaalde persoon of instelling, maar van de computers die samen het Bitcoinsnetwerk vormen. Om te kunnen garanderen dat Bitcoins enkel kunnen worden uitgegeven door de eigenaar, en ook nooit meer dan één keer, maakt de software gebruik van cryptografie ter versleuteling.¹³

In 1998 publiceerde Wei Dai voor het eerst over een vorm van elektronisch geld, een ontraceerbaar en eventueel anoniem systeem.¹⁴ Nakamoto borduurde hierop voort, met één grote aanvulling: hij loste het double spending problem op, het probleem dat veel digitale munten vervalst konden worden. Om dit te voorkomen, maakt het netwerk gebruik van een zogenoemde distributed time server. Dit is een logboek waarin alle transacties in chronologische volgorde automatisch gerangschikt worden. Wijzigen van deze informatie is onmogelijk.

Iedere deelnemer aan het netwerk heeft de beschikking over een wallet; deze bevat een of meerdere sleutelparen. Van ieder paar is één sleutel zichtbaar; deze sleutel functioneert als afzender of ontvanger van een Bitcointransactie. De publieke sleutel is gekoppeld aan een

¹¹ e-Gold. (2001). *Archive of: What is e-Gold?* Opgehaald van E-gold: <https://web.archive.org/web/19980627133917/http://www.e-gold.com/unsecure/faq.htm#What>

¹² Ernstberger, P. (2011, 1). *Linden Dollar and Virtual Monetary Policy*. Opgehaald van Forschungsstelle für Bankrecht und Bankpolitik: <http://www.bankrecht.uni-bayreuth.de/pdf/lindendollar.pdf>

¹³ Nakamoto, S. (2008, 10 31). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Opgehaald van Bitcoin.org: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

¹⁴ Dai, W. (1998, 11). *B-Money*. Opgehaald van Wei Dai: <http://www.weidai.com/bmoney.txt>

private sleutel; deze laatste is strikt persoonlijk en is vereist om een betaling vanuit de wallet uit te voeren. De publieke sleutels bestaan uit een combinatie van willekeurig gekozen letters en cijfers. Bitcoingebruikers kunnen zelf nieuwe adressen kiezen, om op deze wijze volledige anonimiteit te bewerkstelligen.¹⁵

2.2.1 – Transactie

Wanneer Gebruiker 1 een Bitcoin wil versturen naar een andere Gebruiker 2, kan hij dit doen door een Bitcoin toe te voegen aan het publieke adres van Gebruiker 2. Om te kunnen bewijzen dat hij de afzender is, dient hij de transactie te ondertekenen met zijn *private sleutel*. Het RSA-algoritme zorgt ervoor dat het niet mogelijk is om deze private sleutel uit de handtekening af te leiden. Na ondertekening wordt de transactie verstuurd naar het netwerk, waarna deze goedgekeurd dient te worden door de overige gebruikers. Iedere computer in het Bitcoinnetwerk (ook wel *node* genoemd) verzamelt de onbevestigde transacties in een (kandidaat)*datablock*, samen met een verwijzing naar het laatst gevalideerde *block*. Er wordt vervolgens een *hash* gekoppeld aan het datablock; dat is een willekeurige gegenereerde code. Op deze wijze wordt er een blockchain gevormd, die bestaat uit alle afzonderlijke transacties uit het verleden. De verschillende nodes proberen de hash te vinden, ook wel *minen* genoemd. De computer die de hash vindt en dus de code van het datablock kraakt, stuurt deze door naar de overige nodes. Deze controleren de oplossing, waarna het datablock aan de keten wordt toegevoegd. Alle transacties worden dus opgenomen in de keten, die voor iedereen toegankelijk is. Dit zorgt ervoor dat de eigendomsoorsprong van alle Bitcoins voor iedereen zichtbaar is, wat ertoe leidt dat het in theorie niet mogelijk is om Bitcoins meerdere malen uit te geven.¹⁶

Wanneer een transactie meerdere malen wordt gecontroleerd, daalt de kans dat deze zal worden afgekeurd als gevolg van double spending. Wanneer een transactie vijfmaal is goedgekeurd en dus vijfmaal onderdeel heeft uitgemaakt van een datablock, is deze onomkeerbaar.¹⁷

2.2.2 – Ontstaan van nieuwe Bitcoins

Zoals reeds aangegeven, worden Bitcoins niet gereguleerd door een centraal systeem. Hoe worden ze dan uitgegeven?

Door het netwerk wordt ongeveer iedere 10 minuten een lot gecreëerd, wanneer er een datablock is gevalideerd. Dit lot wordt willekeurig toegekend aan een van de nodes. Middels het genoemde proof-of-workprincipe geldt wel dat de kans dat je een lot toegewezen krijgt, stijgt naarmate je computer meer rekenkracht aan het netwerk bijdraagt in verhouding tot de rekenkracht van de overige computers. Ieder lot bevat maximaal 50 Bitcoins. Gedurende de

¹⁵ Grinberg, R. (2011, 11). Bitcoin: An Innovative Alternative Digital Currency. *Hastings Science & Technology Law Journal*, 160.

¹⁶ Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: Sending and receiving payments*. Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.bitcoin.it/wiki/Help:FAQ#Sending_and_Receiving_Payments

¹⁷ Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: Sending and receiving payments*. Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.bitcoin.it/wiki/Help:FAQ#Sending_and_Receiving_Payments

tijd zal de rekenkracht van de nodes stijgen, wat ertoe leidt dat het aantal Bitcoins per lot ook steeds lager zal worden. Ten slotte staat vast dat er gemiddeld iedere 10 minuten een nieuw lot wordt gecreëerd. Aangezien de creatie van een lot is gekoppeld aan de validatie van een datablock, geldt dat de hash uitgebreider zal worden en daarmee lastiger te vinden.¹⁸ Dit is wellicht makkelijker uit te leggen door middel van een speld en een hooiberg. Wanneer er meer mensen naar een speld in een hooiberg zoeken, zal deze speld sneller gevonden worden. Om ervoor te zorgen dat de speld alsnog in ongeveer 10 minuten gevonden wordt, zal ofwel de speld kleiner gemaakt, ofwel de hooiberg groter gemaakt moeten worden.

Om wiskundige redenen zal het aantal Bitcoins dat in omloop is, nooit meer bedragen dan 21 miljoen. Wanneer alle Bitcoins gemined zijn, zal de miningmarkt verdwijnen en bestaat het systeem enkel nog uit de ruilmarkt. Dit leidt ertoe dat vanaf dat moment de waarde van de Bitcoin enkel nog zal worden bepaald middels vraag en aanbod.¹⁹

2.3 – Onderscheid ten opzichte van traditionele valuta

Nu de achtergrond en de werking van de Bitcoin helder is, is het mogelijk om uiteen te zetten wat de Bitcoin onderscheidt ten opzichte van traditionele valuta.

2.3.1 – Decentralisatie

Wellicht het allergrootste onderscheid is het feit dat de Bitcoin een gedecentraliseerd systeem betreft.²⁰ Naast het feit dat er daardoor geen bank nodig is om een transactie tussen twee partijen plaats te laten vinden, impliceert dit kenmerk ook een aantal andere zaken:

Waarde is niet te beïnvloeden. Doordat de hoeveelheid volledig vaststaat, is het niet mogelijk om de waarde te beïnvloeden door middel van het opkopen door een Centrale Bank of het bijdrukken van meer geld. De waarde zal, wanneer alle Bitcoins gemined zijn, in de basis enkel beïnvloed worden door de markt middels de vraag en het aanbod.

Transacties zijn onomkeerbaar. Wanneer de transactie zes maal is gevalideerd, wordt deze opgenomen in de blockchain en is deze onomkeerbaar. De enige manier om de transactie ongedaan te maken, is door af te spreken met de begunstigde om de transactie terug te boeken.²¹

¹⁸ Bitcoin.it. (2012, 01). *Bitcoin wiki: How are new Bitcoins created?* Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.Bitcoin.it/wiki/Faq#How_are_new_Bitcoins_created.3F

¹⁹ Bitcoin.it. (2012, 04). *Bitcoin wiki: Where does the value of Bitcoin stem from?* Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.Bitcoin.it/wiki/Faq#Where_does_the_value_of_Bitcoin_stem_from.3F_What_backs_up_Bitcoin.3F

²⁰ Grinberg, R. (2011, 11). Bitcoin: An Innovative Alternative Digital Currency. *Hastings Science & Technology Law Journal*, 160.

²¹ Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: Do you have to wait until my transactions are confirmed in order to buy or sell things with Bitcoins?* Opgehaald van Bitcoin.it: https://en.Bitcoin.it/wiki/Faq#Do_you_have_to_wait_until_my_transactions_are_confirmed_in_order_to_buy_or_sell_things_with_Bitcoin.3F

2.3.2 – *Cryptografisch bewijs als basis*

In het huidige monetaire systeem dienen commerciële banken een hoeveelheid goud aan te houden, die de waarde van al het gestelde geld vertegenwoordigt. Individuele personen verwachten van de bank dat de papieren briefjes en de metalen muntjes die ze als betaalmiddel kunnen gebruiken, ook daadwerkelijk hun vermogen vertegenwoordigt. In het Bitcoinsysteem is de blockchain met de middelen cryptografie gevalideerde transacties het bewijs dat je eigenaar bent van een aantal Bitcoins dat een bepaalde waarde vertegenwoordigt.

Daarnaast voorkomt het systeem dat Bitcoins tweemaal uitgegeven kunnen worden. Door de blockchain en het feit dat alle miners een transactie goed dienen te keuren, is het in theorie onmogelijk om te frauderen door een Bitcoin dubbel over te dragen of uit te geven.²²

2.3.3 – *Overig*

Verder zijn Bitcoins tot acht cijfers achter de komma deelbaar; daarmee kunnen er veel nauwkeurigere transacties plaatsvinden.²³ Ook kan een transactie in theorie volledig anoniem worden uitgevoerd, aangezien het in principe niet mogelijk is om het individu af te leiden uit de gepubliceerde publieke sleutel.

De technologie achter Bitcoins is open source. Dit betekent dat de broncode voor iedereen beschikbaar is. Daarnaast leidt het decentrale karakter ertoe dat niemand eigenaar is van het systeem: De verschillende nodes houden het netwerk in stand.

2.4 – *Conclusie*

Een groot voorbeeld van virtuele valuta is het Bitcoinsysteem, maar voor de aankondiging in 2008 waren er al diverse andere grote en kleine vernieuwingen op het gebied van het ontwikkelen van virtuele valuta. Het Bitcoinsysteem met al zijn varianten vormde een doorbraak wat het gebruik van virtuele valuta betreft, maar het is gebleken dat er ook andere virtuele valuta hebben bestaan, zoals in het spel *Second Life*.

Daarnaast is beschreven dat het Bitcoinsysteem voornamelijk afwijkt van traditionele valuta door het karakter van het achterliggende stelsel: Het is een gedecentraliseerd systeem, dat eigendom is van het collectief. Het maakt het mogelijk om transacties tussen gebruikers onderling uit te voeren zonder tussenkomst van een bank of andere beherende instantie. Een groot nadeel is het feit dat de Bitcoins ook daadwerkelijk verloren zijn als een gebruiker geen beschikking meer heeft over de wallet waarin de Bitcoins zijn opgenomen.

²² Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: Double spending*. Opgehaald van Bitcoin wiki: <https://en.bitcoin.it/wiki/Double-spending>

²³ Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: How divisible are bitcoins?* Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.bitcoin.it/wiki/Help:FAQ#How_divisible_are_bitcoins.3F

3 – In hoeverre leveren virtuele valuta problemen op wat betreft de omzetbelasting?

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de problemen die virtuele valuta met zich meebrengen wat de behandeling bij de omzetbelasting betreft. Als eerste zal worden beschreven hoe het huidige monetaire systeem is ontstaan, daarna hoe traditionele valuta fiscaal behandeld worden, en tenslotte in hoeverre virtuele valuta vergeleken kunnen worden met dergelijke valuta.

3.1 – Hoe is het huidige monetaire systeem ontstaan?

Om antwoord te krijgen op deze vraag, dienen we terug te gaan naar het allereerste begin van de handel: de oudheid. In de oudheid werd de eerste handel gedreven; dit gebeurde door goederen te ruilen voor andere goederen. Aan deze ruilhandel kleefde een aantal nadelen. Zo is er niet altijd sprake van een wederzijds verlangen: de vraag naar bepaalde goederen fluctueerde, zodat de waarde ook niet constant was. Daarnaast waren bepaalde goederen niet lang houdbaar, waardoor het niet mogelijk was om deze te sparen. Tevens was het bijzonder lastig om producten op waarde te schatten; er was geen algemene maatstaf. Ten slotte waren producten ook niet praktisch deelbaar.²⁴

Om deze nadelen op te lossen, ging men op zoek naar bepaalde goederen die gewild en daarmee waardevast waren, gedroogd vlees bijvoorbeeld. Deze middelen kregen daarmee de rol van valuta en werden ook wel goederengeld genoemd. Deze goederen moesten waardevast zijn, niet gevoelig voor inflatie en een hoge waarde per gewichtseenheid hebben, zodat het goederengeld gemakkelijk te vervoeren was.²⁵

In de zoektocht naar een goed met een hoge waarde per gewichtseenheid stuitte men vervolgens op edelmetalen, zoals goud. Goud was echter wel waardevast, maar de kwaliteit was niet altijd identiek. Dat leidde ertoe dat staatshoofden goudhoeveelheden gingen ‘munten’. Ze brachten een stempel aan op een bepaalde geldhoeveelheid, die een bepaalde kwaliteit en hoeveelheid moest garanderen.²⁶

Naarmate de welvaart en de levensstandaard groeiden, ontstond er een extra nadeel van het gebruik van goederengeld: Als een grote transactie moest worden gedaan, was een goudtransport noodzakelijk, met alle bijbehorende risico's voor diefstal. De oplossing hiervoor werd gevonden in de goudsmid. De goudsmid hield het goud in bewaring en gaf in ruil daarvoor een waardepapier aan de handelaar. Dit waardepapier vermeldde de waarde van het goud. Bij een transactie leverde de handelaar het waardepapier in, in ruil voor zijn goud. Op den duur werd enkel het waardepapier dat correspondeerde met het goud overgedragen als betaling, en werd het goud niet meer fysiek getransporteerd. Dit zorgde ervoor dat de goudsmid

²⁴ Davies, G., (2002). *A history of money: from ancient times to the present day*. University of Wales Press.

²⁵ Rubin, I.I., (1987). *A History of Economic Thought*. Pluto Press.

²⁶ Davies, G., (2002). *A history of money: from ancient times to the present day*. University of Wales Press.

ook meer waardepapieren uit kon geven dan dat hij goud in zijn kluis had. Zo ontstond de lening.²⁷

De goudsmid werd vervangen door een bank en het systeem werd verder geoptimaliseerd. In 1814 werd in Nederland De Nederlandsche Bank opgericht. De toenmalige koning legde vast dat deze bank als enige in Nederland het recht had om bankbiljetten uit te geven en kredieten te verlenen.²⁸ In 1816 werd in Engeland de Gouden Standaard ingevoerd, wat inhield dat iedere munt ondersteund werd door een vaste hoeveelheid geld. Om de handel in valuta te vergemakkelijken, voerden overige landen vanaf 1870 ook de Gouden Standaard in.²⁹ In 1936 liet Nederland de Gouden Standaard los, waarmee bankbiljetten niet langer konden worden ingewisseld voor een hoeveelheid goud.³⁰

3.1.1 – Wat zijn de kenmerken van traditionele valuta?

Geld kent een drietal gebruiksdoelen: Als eerste wordt geld gebruikt als ruilmiddel: het zorgt ervoor dat het niet meer noodzakelijk is om goederen of diensten met elkaar te ruilen; wanneer er behoefte is aan een bepaald goed, kan dit worden geruild tegen geld. Daarnaast fungeert geld als rekenmiddel: het kan gebruikt worden om eenheden van waarden te benoemen en daarmee te rekenen; het biedt de mogelijkheid om goederen te waarderen in geld, waardoor de waarde van verschillende goederen vergeleken kan worden. Ten slotte kan geld functioneren als oppotmiddel; de koopkracht die in het heden wordt ontleend aan het bezit van geld, kan naar de toekomst overgeheveld worden, doordat geld waardeverloopt.³¹ Traditionele valuta, zoals de euro, voldoen aan deze drie eisen en gelden om die reden ook als wettelijk betaalmiddel.

3.2 – Op welke wijze worden traditionele valuta fiscaal behandeld?

Een levering van een goed of het verrichten van een dienst is op grond van artikel 1 Wet OB 1968 (hierna: Wet OB) normaliter een belastbaar feit voor de heffing van de omzetbelasting. Wanneer een ondernemer een nieuwe bedrijfsauto koopt en daarvoor €10.000,- betaalt, is er sprake van twee handelingen: als eerste de overdracht van de bedrijfsauto door de verkoper aan de koper en daarnaast de overdracht van de geldsom door de koper aan de verkoper. Ook de overdracht van de geldsom zou normaliter een belastbaar feit zijn en daarmee onderworpen zijn aan de heffing van omzetbelasting; de macht om als eigenaar over de geldsom te beschikken gaat immers over van de koper naar de verkoper. Dit

²⁷ Chown, J., (1997). *A history of money: from AD 800*, Routledge.

²⁸ De Nederlandsche Bank, *Geschiedenis van de DNB*, Opgehaald van http://www.dnb.nl/binaries/Geschiedenis%20DNB_tcm46-144511.pdf

²⁹ Davies, G., (2002). *A history of money: from ancient times to the present day*. University of Wales Press.

³⁰ De Nederlandsche Bank, *Geschiedenis van de DNB*, Opgehaald van http://www.dnb.nl/binaries/Geschiedenis%20DNB_tcm46-144511.pdf

³¹ Greco, T., (2001). *Money: Understanding and Creating Alternatives to Legal Tender*. Chelsea Green Publishing.

past echter niet bij het karakter van de btw als verbruiksbelasting. De levering van de geldsom vormt immers enkel de tegenprestatie voor de verrichte levering.³²

3.2.1 – BTW-richtlijn

Ter harmonisatie van de Europese btw-stelsels is in 1967 door de EEG (Europese Economische Gemeenschap; tegenwoordig Europese Unie) de Eerste en Tweede richtlijn inzake omzetbelasting ingevoerd. Deze richtlijnen bepaalden dat de lidstaten hun cumulatieve stelsels dienden te vervangen door een stelsel van heffing over de toegevoegde waarde met recht op aftrek van voorbelasting, een stelsel zoals tegenwoordig nog steeds wordt gehanteerd door de EU-lidstaten. Eind jaren '70 van de vorige eeuw zijn de bestaande richtlijnen uitgebreid met de Zesde richtlijn, waarin een gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde werd gecreëerd. In 2006 is deze Zesde richtlijn aangepast, wat tot uiting kwam in de richtlijn van 28 november 2006, Richtlijn 2006/112/EG (hierna: BTW-richtlijn), die vandaag de dag geldt.³³

In artikel 135, lid 1, onderdeel d van de BTW-richtlijn is bepaald dat lidstaten vrijstelling dienen te verlenen voor handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, betreffende deposito's, rekening-courantverkeer, betalingen, overmakingen, schuldvorderingen, cheques en andere handelspapieren met uitzondering van de inning van schuldvorderingen. Deze vrijstelling betreft transacties met betrekking tot girale financiële producten: producten die zijn gekoppeld aan een rekening bij een bank.³⁴

In artikel 135, lid 1, onderdeel e van de BTW-richtlijn is bepaald dat lidstaten vrijstellingen dienen te verlenen voor handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, betreffende deviezen, bankbiljetten en munten die wettig betaalmiddel zijn, met uitzondering van munten en biljetten die verzamelobject zijn, namelijk gouden, zilveren of uit een ander metaal geslagen munten, alsmede biljetten die normaal niet als wettig betaalmiddel worden gebruikt of die een numismatische waarde hebben. Deze vrijstelling betreft transacties met betrekking tot chartale producten; dit betreft tegoeden die in het vrije verkeer in omloop zijn.³⁵

3.2.2 – Rechtskarakter BTW-richtlijn en positie ten opzichte van de nationale wetgeving

De BTW-richtlijn is een voorbeeld van een fiscale richtlijn die door de Europese Unie op Europees niveau is ingevoerd. Een dergelijke richtlijn is voornamelijk bedoeld voor de lidstaten, waarna de bepalingen uit de richtlijn dienen te worden opgenomen in de nationale wetgeving.³⁶

³² Euser, D., *Cursus Belastingrecht*, OB.2.3.3.G.a1 Algemeen. Opgevraagd van <http://deeplinking.kluwer.nl/?param=00A90AC5&cpid=WKNL-LTR-Nav2>

³³ Van Hilten, M., van Kesteren, H. (2013). *Omzetbelasting*. Kluwer.

³⁴ Mishkin, F., (2012). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Pearson Education Limited.

³⁵ Mishkin, F., (2012). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Pearson Education Limited.

³⁶ Stevens, L., (2002). *Elementair belastingrecht*. Kluwer.

3.3 – Wet op de omzetbelasting 1968 (hierna: Wet OB)

Eerder genoemde vrijstellingen zijn door de Nederlandse wetgever opgenomen in de Wet OB. De chartale vrijstelling is vastgelegd in artikel 11, lid 1, onder i, sub 1 Wet OB, waarin is aangegeven dat handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, betreffende deviezen, bankbiljetten en munten, welke in enig land de hoedanigheid van wettig betaalmiddel bezitten vrijgesteld zijn, met uitzondering van bankbiljetten en munten, welke gewoonlijk niet als wettig betaalmiddel worden gebruikt of welke een verzamelwaarde hebben.

De girale vrijstelling is vastgelegd in artikel 11, lid 1, onder j, sub 1 Wet OB, waarin is aangegeven dat de handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, betreffende giro- en rekeningcourantverkeer, deposito's, betalingen, overmakingen, schuldvorderingen, cheques en andere handelspapieren zijn vrijgesteld, met uitzondering van de invordering van schuldvorderingen.

De bepalingen uit de BTW-richtlijn zijn dus voor wat de behandeling van traditionele valuta betreft, nagenoeg volledig overgenomen in de Nederlandse wetgeving. Van belang is dat er enkel een vrijstelling wordt verleend voor handelingen betreffende wettige betaalmiddelen.

3.4 – In hoeverre zijn virtuele valuta te vergelijken met traditionele valuta?

Zoals beschreven, verschaft de huidige Wet OB geen mogelijkheden tot het vrijstellen van transacties die samenhangen met nieuwe, virtuele valuta, zoals Bitcoins. In hoeverre zijn nieuwe valuta te vergelijken met traditionele valuta waarop deze vrijstellingen wel van toepassing zijn?

3.4.1 – Functies van geld

Zoals reeds beschreven, hebben traditionele valuta een drietal functies: ze fungeren als ruilmiddel, als rekenmiddel en als oppotmiddel. Hoe verhouden Bitcoins zich tot deze drie functies?

37

³⁷ Valuta.nl, *Actuele dollarkoers*, Opgehaald van Valuta.nl: http://www.valuta.nl/dollar_euro. Geraadpleegd op 18 maart 2016.

38

Uit bovenstaande grafieken valt af te leiden dat de koers van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar het afgelopen jaar vele malen stabielier bewoog dan de koers van de Bitcoin ten opzichte van de Amerikaanse dollar. De hoogste koers van de euro bedroeg het afgelopen jaar 1,1605, de laagste 1,0521, wat leidt tot een verloop van ongeveer 10% gedurende het jaar. De koers van de Bitcoin ten opzichte van de Amerikaanse dollar fluctueerde van 290,28 in maart 2015 tot 410.76 in maart 2016, wat leidt tot een verloop van ongeveer 43,43%. De koers van de Bitcoin fluctueert dus meer dan de koers van de Euro. Dit wijst erop dat de Bitcoin op dit moment minder goed functioneert als ruil-, reken- of oppotmiddel, aangezien de waarde van een Bitcoin in zulke mate fluctueert.

Daarnaast zijn er ook verschillen die inherent zijn aan de verschillen in systemen. Het grootste onderscheid van traditionele valuta ten opzichte van Bitcoins is dat er bij deze laatste geen organisatie is, die de Bitcoins beheert of in handen heeft. Dit heeft als voordeel dat het mogelijk is om zonder tussenkomst van een overheidsinstantie of bank transacties uit te voeren tussen partijen onderling. Het grote nadeel van het systeem is, dat de Bitcoins verloren gaan als het niet meer mogelijk is om toegang te krijgen tot de wallet waarin ze opgeslagen zijn.³⁹ Bij traditionele valuta wordt het verloren gaan tot op zekere hoogte wel vergoed door de centrale bank. Zo werden spaarders bij het faillissement van de IJslandse Icesave-bank in 2008 door De Nederlandsche Bank gecompenseerd voor hun banktegoeden tot € 100.000,-.⁴⁰

³⁸ Bitcoinspot.nl, *Bitcoinwisselkoers*, Opgehaald van Bitcoinspot.nl: <http://Bitcoinspot.nl/menu-wisselkoersen/Bitcoin-wisselkoers-euro.html>. Geraadpleegd op 21 maart 2016.

³⁹ Grinberg, R. (2011). Bitcoin: An Innovative Alternative Digital Currency. *Hastings Science & Technology Law Journal*, 160.

⁴⁰ Rijksoverheid. *Ontwikkelingen Icesave*, Opgehaald van Rijksoverheid.nl: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kredietcrisis/inhoud/aanpak-kredietcrisis-nederland-financiele-sector/ontwikkelingen-icesave>

Een ander groot onderscheid is dat het bij het Bitcoinsysteem niet mogelijk is om het aantal Bitcoins in omloop handmatig te verhogen of te verlagen. De hoeveelheid Bitcoins is immers afhankelijk van de snelheid waarmee ze gedolven worden.⁴¹ Bij traditionele valuta is het mogelijk om de hoeveelheid geld aan te passen, om zo bepaalde monetaire doelstellingen te bereiken.⁴²

3.5 – Conclusie

Het is gebleken dat de basis van het huidige monetaire stelsel werd gevormd in de oudheid. Vervolgens is met de rol van de goudsmid een vroeg beheersorgaan gevonden, dat later overging in de centrale banken.

Vervolgens is de fiscale behandeling van traditionele valuta uiteengezet. Het bleek dat het door de wetgever onwenselijk werd geacht dat de overdracht van geld leidt tot een belaste prestatie voor de omzetbelasting. Om deze reden is er een tweetal vrijstellingen voor financiële transacties opgenomen in de Wet OB. Het is gebleken dat deze vrijstelling enkel gelden voor wettelijke betaalmiddelen, waardoor Bitcoins daar niet onder vallen.

Tenslotte is uiteengezet waarin het Bitcoinsysteem zich onderscheidt van traditionele valuta. Het bleek dat de waarde van Bitcoins in sterkere mate fluctueert ten opzichte van de koers van de euro. Om die reden zijn Bitcoins op dit moment minder geschikt als betaalmiddel. Daarnaast onderscheidt het Bitcoinsysteem zich ook wat karakteristieken betreft van traditionele valuta, onder meer door het gebrek aan een centraal beheersorgaan.

⁴¹ Bitcoin.it. (2012, 01). *Bitcoin wiki: How are new Bitcoins created?* Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.Bitcoin.it/wiki/Faq#How_are_new_Bitcoins_created.3F

⁴² Mankiw, N, (2012). *Macroeconomics*. W.H. Freeman & Co Ltd.

4 – Wat is het huidige Europese fiscale beleid omtrent virtuele valuta en hoe is dit ontwikkeld?

Eerder is beschreven dat de Nederlandse Wet OB voornamelijk gebaseerd is op de Europese BTW-richtlijn. Het bleek dat de huidige Richtlijn en de daarop gebaseerde Nederlandse Wet OB geen afzonderlijke regeling kent voor de heffing over virtuele valuta. In dit hoofdstuk zal om die reden worden ingegaan op de ontwikkeling van het Europese beleid wat betreft behandeling van virtuele valuta.

4.1 – *First National Bank of Chicago*

In 1996 werden er door de Britse High Court of Justice twee prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (*hierna: HvJ*) over de uitlegging van de BTW-richtlijn.⁴³ De vragen zijn ontstaan in een geschil tussen de First National Bank of Chicago (*hierna: de Bank*) en de Britse Commissioners of Customs and Excise (*hierna: de Belastingautoriteit*) inzake aftrek van voorbelasting voor bepaalde deviezentransacties. De bank hield zich bezig met een aantal bankactiviteiten, waaronder de handel in valuta.

4.1.1 – *Wettelijke basis*

In artikel 2 van de BTW-richtlijn is bepaald dat aan de belasting over de toegevoegde waarde zijn onderworpen leveringen van goederen en diensten die in het binnenland door een als zodanig handelende belastingplichtige onder bezwarende titel worden verricht, en de invoer van goederen. Artikel 5, lid 1 definieert de levering van goederen vervolgens als de overdracht of overgang van de macht om als eigenaar over een lichamelijke zaak te beschikken. In artikel 6, lid 1 wordt het verrichten van diensten gedefinieerd als elke handeling die geen levering van een goed in de zin van artikel 5 is. Op grond van artikel 17, lid 3, sub c BTW-richtlijn dienen lidstaten aan iedere btw-ondernemer recht op aftrek van de voorbelasting te verlenen.

4.1.2 – *Achtergrond van de casus*

Voor de deviezentransacties brengt de Bank geen kosten in rekening. De winst op de transacties wordt behaald uit het verschil dat bestaat tussen de koers waarvoor deze valuta inkoopt (biedkoers) en de koers waarvoor deze de valuta verkoopt (laatkoers).⁴⁴ De Bank is als financiële instelling gedeeltelijk vrijgesteld van btw. Toch mag deze de voorbelasting over transacties met buiten de EU gevestigde cliënten in aftrek brengen. Het bedrag aan aftrekbare voorbelasting wordt berekend naar het aantal verrichte transacties met cliënten buiten de Europese Unie ten opzichte van het totale aantal transacties.⁴⁵

In september 1994 heeft de Belastingautoriteit de door de Bank teruggevorderde belasting verminderd, aangezien de autoriteit het niet eens was met het aan de deviezentransacties met

⁴³ HvJ 14 juni 1998, C-172/96, ECLI:EU:C:1998:354.

⁴⁴ HvJ 14 juni 1998, C-172/96, ECLI:EU:C:1998:354, r.o. 14.

⁴⁵ HvJ 14 juni 1998, C-172/96, ECLI:EU:C:1998:354, r.o. 15.

cliënten buiten de Europese Unie toe te rekenen deel van de voorbelasting.⁴⁶ Hiertegen heeft de Bank beroep ingesteld bij het Value Added Tax Tribunal. In geding was de vraag of deviezentransacties als diensten of als levering van goederen moesten worden gekwalificeerd voor de btw. Vervolgens heeft het Value Added Tax Tribunal het beroep van de Bank toegewezen. Via hoger beroep van de Belastingautoriteit kwam de casus terecht bij het High Court of Justice, die concludeerde dat de oplossing van het geschil afhing van de uitlegging van de Zesde BTW-richtlijn. Om die reden heeft het High Court of Justice een tweetal prejudiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie:

Zijn deviezentransacties die voldoen aan de definitie van de British Bankers' Association (weergegeven in punt 1 van de verwijzingsbeschikking), diensten dan wel leveringen van goederen onder bezwarende titel in de zin van richtlijn 77/388/EEG van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgeving der lidstaten inzake omzetbelasting (Zesde BTW-richtlijn)?

Indien er sprake is van levering van goederen of van diensten onder bezwarende titel, wat is dan de aard van de tegenprestatie?

4.1.3 – Overwegingen van het Hof van Justitie

4.1.3.1 – Eerste rechtsvraag

De Bank, de Franse regering en de Europese Commissie zijn van mening dat het bij deviezentransacties gaat om diensten. Gezien het feit dat ze onder bezwarende titel worden verricht, vallen ze onder de BTW-richtlijn. De regering van het Verenigd Koninkrijk is echter van mening dat een deviezentransactie die zonder provisie wordt uitgevoerd, wegens het ontbreken van een tegenprestatie geen levering van goederen of dienstverrichting is in de zin van de BTW-richtlijn, maar een eenvoudige ruil van betaalmiddelen.

Het Hof van Justitie (hierna: HvJ) overwoog dat valuta die in het kader van een deviezentransactie tegen andere valuta worden geruild, geldmiddelen zijn met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel, en om die reden niet als lichamelijke zaken kunnen worden aangemerkt in de zin van artikel 5 van de BTW-richtlijn. Om die reden dienen deviezentransacties te worden aangemerkt als diensten in de zin van artikel 6 van de BTW-richtlijn.

Daarnaast is in het Tolsma-arrest⁴⁷ bepaald dat een dienst enkel onder bezwarende titel wordt verricht en daarmee belastbaar is, wanneer tussen de verrichter en de ontvanger van de dienst een rechtsbetrekking bestaat, waarbij over en weer prestaties worden uitgewisseld, en de door de dienstverrichter ontvangen vergoeding de werkelijke tegenwaarde vormt voor de aan de ontvanger verleende dienst.⁴⁸ Pas wanneer iemands werkzaamheden uitsluitend bestaan uit

⁴⁶ HvJ 14 juni 1998, C-172/96, ECLI:EU:C:1998:354, r.o. 16.

⁴⁷ HvJ 3 maart 1993, C-16/93, ECLI:EU:C:1994:80.

⁴⁸ HvJ 3 maart 1993, C-16/93, ECLI:EU:C:1994:80, r.o. 14.

het verschaffen van prestaties zonder directe tegenprestatie, ontbreekt een belastinggrondslag en zijn de prestaties niet aan de btw onderworpen.⁴⁹

Het HvJ is van mening dat er in dit geval tussen de Bank en de wederpartij een rechtsbetrekking bestaat, waarin de beide partijen zich verbinden om een bedrag in bepaalde valuta te leveren en daarvoor de tegenwaarde in andere valuta te aanvaarden. De dienst van de Bank wordt gekenmerkt door de bereidheid om dergelijke transacties (op ieder moment) aan te gaan. Het feit dat de Bank geen kosten of provisie in rekening brengt, wil volgens het HvJ niet zeggen dat er geen tegenprestatie wordt betaald.

Uit het feit dat er tussen door de Bank gehanteerde koersen een verschil bestaat, leidt het HvJ af dat de Bank een betaling voor de door haar verrichte dienst ontvangt door middel van een in de koersen ingecalculeerde tegenprestatie.

Het HvJ acht het onverenigbaar met het btw-systeem wanneer deviezentransacties alleen mogen worden belast indien ze tegen betaling van een provisie of specifieke kosten plaatsvinden. Om die reden dient volgens het HvJ geconcludeerd te worden dat deviezentransacties diensten onder bezwarende titel zijn als bedoeld in artikel 2, punt 1, van de BTW-richtlijn, die worden verricht in ruil voor een tegenprestatie, ook al worden er geen provisie of directe kosten in rekening gebracht.

4.1.3.2 – Tweede rechtsvraag

Deze vraag houdt meer verband met de maatstaf van heffing. De Bank is van mening dat de tegenprestatie de totale omzet uit de deviezentransacties omvat.⁵⁰ De Franse regering en de Europese Commissie zijn van mening dat de tegenprestatie bestaat uit de behaalde koerswinst en andere door de dienstverrichter ontvangen vergoedingen.⁵¹ De regering van het Verenigd Koninkrijk is tenslotte van mening dat de waarde van de tegenprestatie niet mag worden bepaald aan de hand van de marge tussen de aan- en de verkoopkoers. De regering meent dat er bij deviezentransacties überhaupt geen tegenprestatie valt aan te wijzen, omdat de winst voor de Bank het resultaat is van een reeks transacties met verschillende wisselkoersen en de over en weer geleverde valuta niet als wederzijdse tegenprestatie vallen aan te merken.

Artikel 11 A, lid 1, sub a van de BTW-richtlijn stelt de maatstaf van heffing voor diensten op alles wat de dienstverrichter voor de handelingen als tegenprestatie verkrijgt of moet verkrijgen van de zijde van de ontvanger. Om die reden kunnen bij een deviezentransactie volgens het HvJ de van de wederpartij ontvangen valuta niet worden beschouwd als vergoeding voor de dienst, en daarmee niet als tegenprestatie.⁵² Om die reden dient om vast te stellen waaruit de tegenprestatie bestaat, het bedrag te worden bepaald, dat de Bank voor de

⁴⁹ HvJ 3 maart 1993, C-16/93, ECLI:EU:C:1994:80, r.o. 12.

⁵⁰ HvJ 3 maart 1993, C-16/93, ECLI:EU:C:1994:80, r.o. 37.

⁵¹ HvJ 3 maart 1993, C-16/93, ECLI:EU:C:1994:80, r.o. 38.

⁵² HvJ 3 maart 1993, C-16/93, ECLI:EU:C:1994:80, r.o. 43.

deviezentransacties ontvangt, dus de vergoeding voor de transacties waarover deze voor eigen rekening kan beschikken.

Om die reden is het HvJ van mening dat de tegenprestatie bestaat uit het brutoresultaat van alle transacties in een bepaalde periode.

4.2 – RuneScape-arrest

In 2012 wees de Hoge Raad arrest over een diefstal van virtuele goederen in het online-spel RuneScape. In dit spel kun je een karakter aanmaken en geld en goederen verzamelen in een virtuele wereld.⁵³

4.2.1 – Achtergrond van de casus

In casu werd een slachtoffer onder druk en onder geweld gedwongen om in te loggen op het spel. Vervolgens heeft hij onder dwang een amulet en een masker vrijgegeven in de virtuele wereld, waarna de verdachten zichzelf de twee virtuele voorwerpen hebben toegeëigend.

4.2.2 – Overwegingen van het Hof

De verdediging betoogde dat een virtueel amulet en een virtueel masker niet kunnen worden beschouwd als een goed in de zin van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht (hierna: WvSr), waarin is aangegeven dat een persoon die een goed dat geheel of gedeeltelijk aan een ander toebehoort, wegneemt met het oogmerk het zich wederrechtelijk toe te eigenen, als hij schuldig wordt bevonden aan diefstal, gestraft wordt met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaar of geldboete van de vierde categorie. Het goed is volgens de verdediging niet tastbaar noch stoffelijk en heeft ook geen waarde in het economische verkeer. Aangezien niet kan worden bewezen dat er sprake is van diefstal van een goed, zou verdachte vrijgesproken dienen te worden van het primair ten laste gelegde (diefstal van virtuele voorwerpen).⁵⁴

Het Hof diende te beoordelen of een virtueel voorwerp een goed is in de zin van artikel 310 WvSr. Het Hof overwoog dat een goed sinds het Elektriciteitsarrest van 1921 niet meer van stoffelijke aard dient te zijn om binnen de reikwijdte van genoemd artikel te vallen. Destijds woog het feit dat elektriciteit een vermogensobject was met een gebruikswaarde voor de Hoge Raad zwaarder dan het onstoffelijke karakter van elektriciteit. Later is in verdere jurisprudentie ook het economisch waardebegrip subjectiever geworden, waarna vooral relevant is of het goed voor de bezitter ervan waarde heeft. Uit de feiten en omstandigheden van de casus bleek dat dit het geval was. Het Hof concludeerde daarmee dat de virtuele voorwerpen kunnen worden aangemerkt als een goed in de zin van artikel 310 WvSr.⁵⁵ Hierop ging de verdediging in cassatie.

⁵³ HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251, r.o. 2.3.

⁵⁴ HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251, r.o. 2.3.

⁵⁵ HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251, r.o. 2.3.

4.2.3 – Overwegingen van de Hoge Raad

De Hoge Raad beoordeelt eveneens de rechtsvraag of virtuele objecten kunnen worden aangemerkt als een goed in de zin van artikel 310 WvSr. De Hoge Raad geeft aan dat de wetgever met de strafbepalingen heeft beoogd, de beschikkingsmacht van de rechthebbende op enig goed te beschermen, waaruit volgt dat het begrip ‘enig goed’ een autonome strafrechtelijke betekenis toekomt. Daardoor kan ook een niet-stoffelijk object daaronder worden begrepen, mits het gaat om een object dat naar zijn aard geschikt is om onttrokken te worden aan de beschikkingsmacht van de bezitter.⁵⁶

De Hoge Raad refereerde eveneens aan het arrest van 23 mei 1921⁵⁷, waarin de vraag of elektrische energie kon worden aangemerkt als een ‘goed’ in de zin van artikel 310 WvSr bevestigend werd beantwoord. Daarnaast ontstond in een zaak uit 1982⁵⁸ de vraag of giraal geld kan worden aangemerkt als een goed dat als toebehorende aan een ander vatbaar is voor toe-eigening, en daarmee valt onder artikel 321 WvSr, waarin verduistering strafbaar wordt gesteld. De Hoge Raad gaf ook in dat geval een bevestigend antwoord, waarbij de functie van giraal geld in het maatschappelijke verkeer van belang werd geacht.

Het cassatiemiddel bevatte een drietal argumenten waarom artikel 321 WvS niet van toepassing zou zijn. Als eerste stelt de verdediging dat de virtuele objecten geen goed zijn, maar een visuele illusie, bestaande uit bits en bytes. Daarnaast zouden deze objecten vallen onder de definitie van artikel 80quinquies WvS, zodat er geen ruimte bestaat om de objecten aan te merken als ‘goed’. Tot slot zou het juist een van de doelen van het spel RuneScape zijn om het virtuele bezit van een ander weg te nemen.⁵⁹

De Hoge Raad oordeelde dat de virtuele aard van de twee objecten op zichzelf geen bezwaar is om deze aan te merken als goed in de zin van artikel 310 WvSr. Het oordeel van het Hof is juist, mede gezien het feit dat de objecten voor zowel de aangever, de verdachte als zijn medeverdachte reële waarde hebben, die hen kan worden afgenomen. Daarnaast gaat het om in de loop van het spel ontstane waarden, die door inspanning en tijdsinvestering zijn verworven of zijn te verwerven. De aangever had binnen het spel de feitelijke en exclusieve heerschappij over de objecten en heeft door het handelen van de verdachte en zijn mededader de beschikkingsmacht over de objecten verloren.⁶⁰

Om die reden kunnen de objecten volgens de Hoge Raad ook niet worden aangemerkt als gegevens in de zin van artikel 80quinquies WvSt. Het feit dat een object ook eigenschappen heeft van gegevens in de zin van art. 80quinquies WvSt brengt niet mee dat het object daarom niet meer als goed in de zin van art. 310 WvSr kan worden aangemerkt. Gezien het feit dat de

⁵⁶ HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251, r.o. 3.3.2.

⁵⁷ HR 23 mei 1921, NJ 1921/564.

⁵⁸ HR 11 mei 1982, NJ 1982/583.

⁵⁹ HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251, r.o. 3.4.

⁶⁰ HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251, r.o. 3.6.2.

aangever binnen het spel over de twee objecten de feitelijke en exclusieve heerschappij had en hij door het handelen van de twee verdachten deze kwijt is, is het oordeel van het Hof volgens de Hoge Raad niet onbegrijpelijk. Het derde argument, dat het wegnemen van het virtuele bezit juist het doel is van het spel RuneScape, faalt op de vaststelling door het Hof dat de spelregels van RuneScape niet voorzien in de wijze van wegnemen.⁶¹

De Hoge Raad bevestigt daarmee het oordeel van het Hof, waarmee ook objecten in een virtuele wereld worden aangemerkt als goed in de zin van artikel 321 WvSr, en de diefstal van dergelijke objecten een strafbaar feit vormt.

4.3 – Rechtbank Overijssel

In 2014 boog de Rechtbank van Overijssel zich over de rechtsvraag of Bitcoins geld zijn in de zin van Afdeling 6.1.11 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW). Deze afdeling regelt verbintenissen met betrekking tot de betaling van een geldsom.⁶²

4.3.1 – Achtergrond van de casus

In casu was er in 2012 een overeenkomst gesloten voor de koop en verkoop van 2.750 Bitcoins. Gedaagde zou de Bitcoins verkopen voor een vooraf bepaalde prijs (€ 8,05 per Bitcoin), zodat het totaalbedrag van de transactie € 22.137,50 bedroeg. Eiser heeft de koopprijs wel betaald aan gedaagde, maar in ruil daarvoor slechts 990 Bitcoins geleverd. Eiser heeft vervolgens gedaagde in gebreke gesteld en later de overeenkomst ontbonden voor het gedeelte dat gedaagde nog niet was nagekomen.⁶³ Eiser vordert in casu dat gedaagde wordt veroordeeld tot betaling van het bedrag aan Bitcoins, dat niet geleverd is, namelijk € 14.168,-. Daarnaast vordert eiser dat gedaagde wordt veroordeeld tot betaling van € 132.792,- aan schadevergoeding door de geleden schade als gevolg van de koerswijziging.⁶⁴ Als grondslag voor vergoeding van de koerswijzigingsschade werd door eiser Artikel 6:125 BW aangevoerd, waar deze mogelijkheid geboden wordt indien er sprake is van de betaling van een geldsom. Gedaagde betwist dat er sprake is van een betaling van een geldsom in Bitcoins als bedoeld in art. 6:125 BW. Volgens gedaagde zijn Bitcoins namelijk geen geld in de zin van artikel 6:112 BW.

4.3.2 – Overwegingen van de Rechtbank

De Rechtbank dient te overwegen of er bij levering van Bitcoins sprake is van voldoening van een geldsom in Bitcoins. De voldoening van een geldsom zoals bedoeld in Afdeling 6.1.11 BW kan zowel op chartale als op girale wijze geschieden.⁶⁵ Bij een girale betaling vindt de betaling plaats via door partijen aangehouden bank- of girorekeningen. Bij giraal geld is sprake

⁶¹ HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251, r.o. 3.6.3.

⁶² Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:2667, r.o. 4.6.

⁶³ Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:2667, r.o. 2.5.

⁶⁴ Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:2667, r.o. 3.1.

⁶⁵ Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:2667, r.o. 4.6.

van een door een giro-instelling beheerd bedrag van de rekeninghouder, dat door overschrijving of storting kan overgaan, aldus de Hoge Raad in 2007.⁶⁶ Bij Bitcoins worden de Bitcoins bewaard in een digitale portemonnee, wallet genoemd, die lijkt op een bank- of girorekening. Omdat de wallets niet worden beheerd door een derde partij maar door de gebruiker zelf, is er naar het oordeel van de rechtbank in geval van Bitcoins geen sprake van giraal geld als bedoeld in artikel 6:114 BW.⁶⁷

Artikel 6:112 regelt de chartale manier van de voldoening van een geldsom. Volgens dit artikel dient er sprake te zijn van gangbaar geld. Volgens de Memorie van Antwoord bij de invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek zal de vraag of geld als gangbaar kan worden aangemerkt, in eerste instantie afhangen van de vraag of het een wettig betaalmiddel is. In de artikelen 10 en 11 van Verordening 974/98 van de Europese Gemeenschap (invoering van de euro) is bepaald dat enkel de eurobiljetten en –munten de status van wettig betaalmiddel hebben in de deelnemende lidstaten, waaronder Nederland.⁶⁸ Daarnaast heeft de Minister van Financiën in antwoord op schriftelijke Kamervragen het standpunt ingenomen dat de Bitcoin niet valt onder de definitie van geld in de zin van de Wet financieel toezicht. Volgens de Minister wordt de Bitcoin niet als wettig betaalmiddel gezien, maar als ruilmiddel tussen particulieren.⁶⁹ Aangezien de Bitcoin geen wettig betaalmiddel is, kan volgens de rechtbank niet worden geconcludeerd dat de Bitcoin als gangbaar geld kan worden aangemerkt als bedoeld in artikel 6:112 BW.

4.3.3 – Conclusie van de rechtbank

De rechtbank concludeert dat de Bitcoin niet kan worden aangemerkt als geld in de zin van Afdeling 6.1.11 BW, maar dient te worden gezien als ruilmiddel. Er is daarom geen grondslag voor de toepassing van artikel 6:125 en volgens de rechtbank dient de vordering van eiser op dat punt om die reden te worden afgewezen.

4.4 – Virtual Currency Schemes Europese Centrale Bank

In een poging om meer duidelijkheid te verschaffen in de discussie over de gevolgen van de opkomst van virtuele valuta, heeft de Europese Centrale Bank (hierna: ECB) in oktober 2012 een rapport uitgegeven.⁷⁰ In dit rapport gaat deze in op zaken als stabiliteit van het betalingssysteem en van de prijs en het toezicht. De algemene conclusie van de ECB is dat virtuele valuta positieve aspecten kunnen hebben wat financiële innovatie en het verschaffen

⁶⁶ HR 26 januari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ0614.

⁶⁷ Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:2667, r.o. 4.7.

⁶⁸ Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:2667, r.o. 4.8.

⁶⁹ Ministerie van Financiën. (19 december 2013). *Brief Minister van Financiën aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal omtrent beantwoording Kamervragen over het gebruik van Bitcoins*. Kenmerk FM/2013/1939 U.

⁷⁰ Europese Centrale Bank. (2012). *ECB: Virtual Currency Schemes 2012*. Opgehaald van Europese Centrale Bank: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>

van alternatieve betalingssystemen betreft, maar dat virtuele valuta ook bepaalde risico's met zich meebrengen. De ECB geeft aan dat virtuele valuta in 2012 nog geen bedreiging vormen voor het monetaire systeem, gezien de onvolwassenheid van dergelijke systemen. Wel geeft de ECB aan, de ontwikkeling voortdurend te blijven monitoren.

4.4.1 – Risico's

In februari 2015 geeft de ECB een verdere analyse over de opkomst van virtuele valuta.⁷¹ De ECB ziet een sterke stijging in het aantal bestaande virtuele valutastelsels, waarbij veel systemen gebaseerd zijn op de Bitcoin. De opkomst van deze virtuele valuta leidt tot een aantal risico's voor gebruikers, die vaak inherent zijn aan het karakter van de systemen. Zo is er volgens de ECB veelal een gebrek aan transparantie, duidelijkheid en continuïteit, zijn veel systemen sterk afhankelijk van IT en internet en zijn dergelijke systemen vaak erg instabiel wat koers betreft. Daartegenover ziet de ECB ook een aantal (potentiële) voordelen voor gebruikers. Zo kunnen virtuele valuta de ontwikkeling van betalingssystemen versnellen op het gebied van kosten, wereldwijd bereik en anonimiteit van de betaler. De ECB is van mening dat virtuele valuta voornamelijk succesvol kunnen worden voor betalingen binnen virtuele netwerken zoals internetplatforms en voor grensoverschrijdende betalingen.

Aangezien het gebruik van virtuele valuta voor betalingen beperkt blijft, is er volgens de ECB nog geen materieel risico voor centrale banken en ziet de ECB nog geen reden om zelf bepaalde richtlijnen te ontwikkelen voor het gebruik van en toezicht op virtuele valuta.

4.4.2 – Status van Bitcoins en andere virtuele valuta

Daarnaast geeft de ECB in zijn rapport een korte weergave van de positie van EU-lidstaten wat virtuele valuta en meer specifiek Bitcoins betreft. De algemene tendens is dat de Bitcoin in geen enkele EU-lidstaat de kwalificatie van wettelijk betaalmiddel heeft, zoals reeds beschreven.

Wel wordt de Bitcoin in een aantal lidstaten gekwalificeerd als tussenvorm. In Duitsland bijvoorbeeld wordt de Bitcoin gezien als een vorm van privégeduld, dat gebruikt wordt als rekenenheid in transacties tussen verschillende personen. Estland kwalificeert de Bitcoin als geen wettelijk betaalmiddel, maar als alternatieve betalingsmethode. Het Verenigd Koninkrijk kwalificeert de Bitcoin als een alternatief dat voor een beperkte groep kan fungeren als geld.

4.4.3 – Toezicht en verbod op Bitcoins en andere virtuele valuta

De verschillen in kwalificatie van Bitcoins in de verschillende lidstaten leiden ertoe dat ook het beleid wat toezicht betreft, verschilt. In de meeste lidstaten is er überhaupt geen toezicht op welke verrichte transactie dan ook. In Frankrijk kwalificeert toezichthouder ACPR Bitcoinwisseltransacties als een vorm van financiële dienstverlening, waarvoor een licentie benodigd is. Het overbrengen van opbrengsten, gegenereerd met de verkoop van virtuele valuta naar een persoonlijke bankrekening, kan leiden tot een onderzoek naar witwaspraktijken. In Luxemburg dienen ondernemingen die activiteiten in de financiële sector

⁷¹ Europese Centrale Bank. (2015). *ECB: Virtual Currency Schemes 2015*. Opgehaald van Europese Centrale Bank: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>

willen verrichten, toestemming te vragen bij de Luxemburgse Minister van Financiën, en zichzelf daarmee te onderwerpen aan de Luxemburgse toezichtreglementen.

Het uitvoeren van transacties waarbij virtuele valuta betrokken zijn, is in geen van de EU-lidstaten verboden. Wel ontmoedigt de Italiaanse overheid het kopen, houden of verkopen van virtuele valuta door banken en andere financiële instellingen.⁷²

4.5 – *Beantwoording Kamervragen 2013*

Op 19 december 2013 gaf de Minister van Financiën inzicht in het beleid van het Ministerie van Financiën over het gebruik van en toezicht op nieuwe digitale betaalmiddelen zoals de Bitcoin via de beantwoording van de door het Kamerlid Nijboer gestelde vragen.⁷³

Hij stelt dat virtuele valuta zoals de Bitcoin op dit moment niet onder de reikwijdte van de financiële toezichtwetgeving – zoals de Wet op het financieel toezicht (hierna: Wft) – vallen. De Minister is van mening dat deze wetgeving niet aangepast dient te worden, aangezien de verantwoordelijkheid voor het gebruik van de Bitcoin bij de consument zelf ligt. Ook bevestigt hij de stelling dat virtuele geldeenheden die inwisselbaar zijn tegen echte valuta, niet onder de definitie van (elektronisch) geld vallen, aangezien deze geen vordering vertegenwoordigen op de uitgever. Om die reden is de Bitcoin geen geld in de zin van de Wft en daarmee niet onderworpen aan financieel toezicht.

De Minister acht bijstelling van de formele wettelijke definitie van elektronisch geld niet wenselijk vanwege de beperkte omvang, de lage acceptatiegraad en de beperkte relatie van de Bitcoin tot de reële economie.

4.6 – *Hedqvist*

In mei 2014 werd er door het Zweedse Hoogerechtshof een tweetal prejudiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie wat betreft de heffing van btw op het inwisselen van traditionele valuta tegen Bitcoins en omgekeerd.⁷⁴

4.6.1 – *Achtergrond van de casus*

Het betreft een geschil tussen de Zweedse belastingdienst en David Hedqvist over een prelabel advies van de Zweedse commissie voor fiscale vraagstukken. David Hedqvist was van plan om een vennootschap op te richten, die zich voornamelijk bezig zou houden met het inwisselen van traditionele valuta tegen Bitcoins en vice versa. Deze diensten zouden

⁷² Europese Centrale Bank. (2015). *ECB: Virtual Currency Schemes 2015*. Opgehaald van Europese Centrale Bank: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>

⁷³ Ministerie van Financiën. (2013). *Tweede Kamer: Antwoord vragen van het lid Nijboer over de opkomst van de Bitcoin als digitale betaaleenheid*. Kenmerk: 2013D24055. Opgehaald van tweedekamer.nl: <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=02d011fb-9ff2-4c6b-bcdc-fbb0213a8c5f&title=Antwoord%20vragen%20van%20het%20lid%20Nijboer%20over%20de%20opkomst%20van%20de%20Bitcoin%20als%20digitale%20betaaleenheid%20.pdf>

⁷⁴ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718.

voornamelijk plaats moeten vinden via een website. De vennootschap zou de Bitcoins kopen van particulieren of ondernemingen of via een internationale wisselmarkt, waarna de vennootschap de Bitcoins doorverkoopt. Het verschil tussen de aankoop- en verkoopprijs vormt voor Hedqvist de winst van de vennootschap.⁷⁵

Voordat Hedqvist startte met deze handelingen, heeft hij de commissie voor fiscale vraagstukken (hierna: de Commissie) verzocht om een prelabel advies, om zo te vernemen of bij de aan- en verkoop van Bitcoins btw moest worden voldaan. De Commissie baseerde zich op het onder punt 4.1 besproken First National Bank of Chicago-arrest⁷⁶, waarin bepaald werd dat valutatransacties gekwalificeerd dienen te worden als het verrichten van een dienst onder bezwarende titel voor de BTW-richtlijn. Om die reden zou de wisseldienst vallen onder de bepaling van §9 in hoofdstuk 3 van de Zweedse Wet OB, waarin bepaald is dat bancaire en financiële diensten alsmede de effectenhandel en soortgelijke transacties zijn vrijgesteld. De Commissie is tevens van mening dat de Bitcoin een betaalmiddel is dat op overeenkomstige wijze als wettige betaalmiddelen wordt gebruikt. Om die reden zou de bepaling van artikel 135, lid 1, onder e van de BTW-richtlijn, waarin bepaald is dat lidstaten onder meer een vrijstelling moeten verlenen voor handelingen betreffende bankbiljetten en munten die een wettig betaalmiddel zijn, ook op Bitcoins van toepassing zijn. Dit zou in overeenstemming zijn met de ratio achter de vrijstellingen van het eerste lid van artikel 135, namelijk ter voorkoming van moeilijkheden bij de -heffing op financiële diensten.⁷⁷

De Zweedse belastingdienst tekende bij het Zweedse Hooggerechtshof beroep aan tegen de beslissing van de commissie en was van mening dat de wisseldienst niet onder de vrijstelling van hoofdstuk 3, § 9 van de Zweedse Wet OB valt. Het Zweedse Hooggerechtshof had twijfels over de vraag of dergelijke wisseldiensten onder een van de genoemde vrijstellingen vallen en stelde het Europese Hof van Justitie daarom een tweetal prejudiciële vragen:

Moet artikel 2, lid 1, van de BTW-richtlijn aldus worden uitgelegd dat handelingen in de vorm van wat is omschreven als de inwisseling van virtuele valuta tegen traditionele valuta en omgekeerd, die worden verricht voor een tegenprestatie die de dienstverrichter bij de vaststelling van de wisselkoers mede aanrekent, een dienst onder bezwarende titel vormen?

Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, moet artikel 135, lid 1 van de BTW-richtlijn dan aldus worden uitgelegd dat voormelde wisselhandelingen zijn vrijgesteld van belasting?⁷⁸

⁷⁵ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 2.

⁷⁶ HvJ 14 juni 1998. C-172/96. ECLI:EU:C:1998:354.

⁷⁷ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 17.

⁷⁸ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 21.

4.6.2 – Overwegingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie

4.6.2.1 – Eerste rechtsvraag

Het HvJ overwoog in de eerste plaats dat de virtuele valuta die in het kader van valutatransacties worden ingewisseld tegen traditionele valuta, niet worden gekwalificeerd als een lichamelijke zaak, aangezien deze virtuele valuta geen ander doel hebben dan als betaalmiddel te worden gebruikt. Uit het reeds besproken First National Bank of Chicago-arrest volgt dat dit ook geldt voor traditionele valuta, voor zover deze geldeenheden de kwalificatie bezitten van wettig betaalmiddel. De handelingen vallen derhalve niet onder het begrip ‘levering van goederen’ en vormen derhalve diensten voor de BTW-richtlijn.⁷⁹

Zoals reeds aan de orde gekomen bij het First National Bank of Chicago-arrest, is een onder bezwarende titel verrichte dienst enkel aan btw onderworpen indien er een rechtstreeks verband bestaat tussen de verrichte dienst en de door de belastingplichtige ontvangen tegenwaarde. Uit dit arrest volgde ook dat het feit dat een vergoeding niet de vorm heeft van een betaling van een provisie of van specifieke kosten, irrelevant is voor het bepalen of een dienst onder bezwarende titel verricht is.⁸⁰

Om die reden concludeert het HvJ dat handelingen bestaande uit het inwisselen van traditionele valuta tegen Bitcoins en omgekeerd, die worden verricht tegen betaling van een bedrag dat overeenkomt met de marge tussen de aan- en verkoopprijs, diensten onder bezwarende titel vormen in de zin van artikel 2, lid 1, onder c van de BTW-richtlijn.⁸¹

4.6.2.2 – Tweede rechtsvraag

De tweede prejudiciële vraag betreft de reikwijdte van de vrijstelling zoals bepaald in artikel 135, lid 1, onder d, e en f van de BTW-richtlijn. Als eerste overweegt het HvJ dat de vrijstellingen tot doel hebben, verschillen in de toepassing van het btw-stelsel tussen de lidstaten te voorkomen. Aangezien de vrijstellingen afwijkingen zijn van de algemene regel, dienen de vrijstellingen vrij strikt te worden uitgelegd.⁸²

Artikel 135, lid 1, onder d van de BTW-richtlijn ziet op handelingen die betrekking hebben op deposito's, rekening-courantverkeer, betalingen, overmakingen, schuldvorderingen, cheques en andere waardepapieren. De handelingen waarvoor deze vrijstellingen worden verleend, worden volgens het HvJ bepaald aan de hand van de aard van de geleverde diensten. Uit het Granton Advertising-arrest⁸³ blijkt dat de vrijstelling van d ziet op diensten waarvan een geldoverdracht onderdeel is. De bepaling is niet gericht op de handelingen die de munt zelf betreffen, aangezien daarvoor onderdeel e van hetzelfde lid geldt. De Bitcoin is een contractueel betaalmiddel en kan om die reden niet beschouwd worden als deposito, rekening-

⁷⁹ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 26.

⁸⁰ HvJ 14 juni 1998. C-172/96. ECLI:EU:C:1998:354.

⁸¹ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 31.

⁸² HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 34.

⁸³ HvJ 12 juni 2014, C-461/12. ECLI:EU:C:2014:1745.

courant, betaling of overschrijving. Daarnaast vormt deze een rechtstreeks betaalmiddel. De wisselhandelingen vallen dus niet onder de vrijstelling van onderdeel d.⁸⁴

Artikel 135, lid 1, onder e ziet op handelingen betreffende met name deviezen, bankbiljetten en munten, die wettig betaalmiddel zijn. Het HvJ concludeert, mede op basis van het advies van de advocaat-generaal, dat het niet mogelijk is om vast te stellen of deze bepaling enkel van toepassing is op handelingen die traditionele valuta betreffen, of ook voor handelingen waarbij andere valuta betrokken zijn. Het HvJ overweegt dat de handelingen in de casus niet-traditionele valuta betreffen, dus andere dan de munten die in een of meerdere landen de kwalificatie bezitten van wettelijk betaalmiddel. Dit voor zover deze niet-traditionele valuta door de bij een transactie betrokken partijen zijn aanvaard als alternatief betaalmiddel, en geen ander doel hebben dan te worden gebruikt als betaalmiddel. Om die reden vormen de handelingen volgens het HvJ financiële handelingen.⁸⁵

Daarnaast gaat het HvJ mee in de argumentatie van Hedqvist dat het belasten van dergelijke wisselhandelingen moeilijkheden oplevert voor de vaststelling van de belastbare grondslag en het bedrag van aftrekbare voorbelasting. Het HvJ concludeert dat de Bitcoin enkel tot doel heeft, als betaalmiddel te worden gebruikt, en met dat doel ook door een aantal marktdeelnemers wordt geaccepteerd. Mede om die reden oordeelt het HvJ dat artikel 135, lid 1, onderdeel e van de BTW-richtlijn tevens is gericht op de diensten die in de casus aan de orde zijn. Het inwisselen van traditionele valuta tegen eenheden Bitcoin en vice versa tegen betaling van een bedrag dat overeenkomt met de marge die ontstaat uit het verschil tussen de prijs waarvoor de marktdeelnemer de valuta koopt, en de prijs waarvoor hij deze doorverkoopt, vormt dus een dienst als bedoeld in artikel 135, lid 1, onder e van de BTW-richtlijn, en is vrijgesteld van omzetbelasting.⁸⁶

4.7 – Conclusie

In dit hoofdstuk is de ontwikkeling van het Europese beleid wat betreft de behandeling van Bitcoins beschreven. Uit het First National Bank of Chicago-arrest bleek dat wisseltransacties vallen onder de in artikel 135, lid 1, onder e van de BTW-richtlijn vrijgestelde diensten, ook als er geen duidelijke tegenprestatie is. Vervolgens bleek uit het RuneScape-arrest dat virtuele objecten ook worden aangemerkt als goed, en daarmee ontvreemding van zulke objecten een belastbaar feit vormt voor het Wetboek van Strafrecht. De motivatie hiervoor lag in het feit dat de virtuele objecten voor zowel het slachtoffer als voor de verdachte een reële waarde hadden. Daarnaast raakte het slachtoffer door de diefstal de beschikkingsmacht over de twee virtuele objecten kwijt.

⁸⁴ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 43.

⁸⁵ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 51.

⁸⁶ HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718, r.o. 57.

In 2012 oordeelde de Rechtbank van Overijssel dat Bitcoins niet gekwalificeerd kunnen worden als gangbaar geld voor het verbintenisrecht, maar dienen te worden gezien als ruilmiddel. De achterliggende gedachte is dat Bitcoins geen wettig betaalmiddel zijn.

Vervolgens is de visie van de Europese Centrale Bank besproken op het gebied van het toezicht en verbod op Bitcoins. De ECB ziet voordelen, maar ook risico's van het gebruik van Bitcoins, en is van mening dat virtuele valuta zoals Bitcoins voornamelijk succesvol kunnen worden voor betalingen binnen virtuele netwerken zoals internetplatforms en voor grensoverschrijdende betalingen. Daarnaast is de door de ECB uiteengezette status van Bitcoins en andere valuta bij de Europese lidstaten besproken. Het bleek dat de Bitcoin in geen enkele EU-lidstaat de kwalificatie van wettig betaalmiddel bezit. Wel kwalificeren een aantal lidstaten de Bitcoin als tussenvorm. Het leidt ertoe dat er nog nauwelijks toezicht is op het gebruik van Bitcoins, waardoor lidstaten hun burgers ook waarschuwen voor de risico's van het gebruik van Bitcoins.

Daarna is uitgebreider ingegaan op de Nederlandse visie die in 2013 door de Minister van Financiën is uitgesproken als antwoord op de vragen van het Kamerlid Nijboer. Hij stelt dat virtuele valuta zoals Bitcoins op dit moment niet onder de reikwijdte van de financiële toezichtwetgeving vallen. Hij ziet ook geen aanleiding om deze situatie te wijzigen, aangezien de verantwoordelijkheid voor het gebruik van Bitcoins volgens het Ministerie bij de consument zelf ligt.

Tot slot is een relatief grote doorbraak in de jurisprudentie over virtuele valuta besproken. In het Hedqvist-arrest oordeelde het Europese Hof van Justitie dat wisseltransacties bestaande uit het wisselen van Bitcoins tegen traditionele valuta en vice versa vallen onder artikel 135, lid 1, onderdeel e van de BTW-richtlijn, en om die reden vrijgesteld zijn van de heffing van omzetbelasting.

H5 – Wat is het huidige beleid in met Nederland fiscaal vergelijkbare landen omtrent de behandeling van virtuele valuta in de omzetbelasting?

In het vorige hoofdstuk is de ontwikkeling van het Europese (fiscale) beleid op het gebied van de behandeling van virtuele valuta – en in het bijzonder de Bitcoin – besproken. Het is toen gebleken dat de status van de Bitcoin in de verschillende lidstaten niet zoveel varieert. Ook de fiscale behandeling op het gebied van de btw is gelijk in de verschillende lidstaten, wat zijn oorsprong vindt in het feit dat de nationale btw-wetgeving op Europees niveau is geharmoniseerd middels de BTW-richtlijn. Het bleek echter dat het gebruik van Bitcoins nog niet gereguleerd is binnen de Europese Unie. Wel is via jurisprudentie bepaald dat het wisselen van Bitcoins tegen traditionele valuta vrijgesteld is van btw.

Interessant is daarom wat de positie van individuele landen is ten aanzien van de behandeling van virtuele valuta op het gebied van omzetbelasting. In dit hoofdstuk zal het (fiscale) beleid van achtereenvolgens Australië, Canada, Japan, Singapore en de Verenigde Staten de revue passeren, vijf landen die wat de omzetbelasting betreft een met Nederland vergelijkbaar systeem hanteren.

5.1 – Australië

De Australian Tax Office (hierna: ATO) heeft in 2014 een handleiding gepubliceerd⁸⁷ die een beknopt overzicht geeft van de Australische visie op de fiscale behandeling van transacties met virtuele valuta en Bitcoins in het bijzonder.

De ATO is van mening dat transacties met Bitcoins vergelijkbaar zijn met ruilhandel, waardoor de fiscale gevolgen eveneens vergelijkbaar zijn. De ATO kwalificeert Bitcoins noch als geld, noch als buitenlandse valuta.

De ATO verdeelt zijn beleid ten opzichte van Bitcoins wat de heffing van omzetbelasting betreft in drie onderdelen.

5.1.1 – Persoonlijke transacties

In het algemeen heeft het gebruik of de aanschaf van Bitcoins voor de aanschaf van goederen of diensten voor persoonlijk gebruik of consumptie geen effecten voor heffing van omzetbelasting.

5.1.2 – Zakelijke transacties

Ontvangst van Bitcoins kan leiden tot heffing van omzetbelasting, wanneer de verkoop casu quo het verlenen van de goederen of diensten een belaste prestatie vormde voor de omzetbelasting.

⁸⁷ Australian Tax Office. *Tax treatment of cryptocurrencies in Australia – specifically Bitcoin*. (2014). Opgehaald van ATO: <https://www.ato.gov.au/General/Gen/Tax-treatment-of-crypto-currencies-in-Australia---specifically-Bitcoin/>

Bij het gebruik van Bitcoins voor de aanschaf van goederen of diensten kan er onder voorwaarden voorbelasting worden afgetrokken over de marktwaarde van de goederen of diensten.

5.1.3 – *Wisseltransacties*

Het aan- en verkopen van Bitcoins in het kader van het drijven van een onderneming vormt een belastbaar feit voor de heffing van omzetbelasting.

5.2 – *Canada*

De Canada Revenue Agency (hierna: CRA) heeft in 2014 eveneens een document⁸⁸ gepubliceerd waarin de autoriteit de fiscale positie van virtuele valuta uiteenzet als antwoord op een aantal eerder gestelde vragen.

De Canadese autoriteiten benaderen de behandeling van transacties met virtuele valuta per individueel geval. Er is dus (nog) geen regulering op dat gebied. De CRA onderscheidt een tweetal gevallen: transacties met virtuele valuta worden gedaan op persoonlijk vlak, en als onderdeel van een onderneming. De CRA is van mening dat transacties met Bitcoins vergelijkbaar zijn met ruilhandel, waardoor de fiscale gevolgen eveneens vergelijkbaar zijn.

Transacties op persoonlijk vlak, zouden niet belast zijn met omzetbelasting. Transacties die zakelijk gerelateerd zijn, vallen onder het reguliere regime. Wanneer Bitcoins in een zakelijke transactie worden geruild voor reguliere goederen en diensten, dienen beide partijen omzetbelasting in rekening te brengen.

De vraag of activiteiten zakelijk gerelateerd zijn, hangt volgens de CRA af van de feiten en omstandigheden.

5.3 – *Japan*

Op dit moment worden Bitcoins behandeld als goederen en zijn ze om die reden onderworpen aan de heffing van omzetbelasting. De overheid heeft daarnaast een aantal banken verboden om Bitcointransacties uit te voeren of om rekeningen te openen voor Bitcoins.

De Japanse regeringspartij overweegt echter⁸⁹ om met een wetsvoorstel te komen waarmee Bitcoins en vergelijkbare valuta de kwalificatie van wettig betaalmiddel krijgen. Mocht het wetsvoorstel worden aangenomen, worden transacties met Bitcoins vrijgesteld van de heffing van omzetbelasting.

⁸⁸ Canadian Tax Litigation. *Bitcoins*. (2013). Opgehaald van Canadian Tax Litigation: <http://www.canadiantaxlitigation.com/wp-content/uploads/2014/04/2014-0525191E5.txt>

⁸⁹ The Guardian. *Japan to make Bitcoin legal currency* (2016). Opgehaald van The Guardian: <https://www.theguardian.com/technology/2016/feb/25/japan-to-make-bitcoin-legal-currency/>

5.4 – Singapore

De Inland Revenue Authority of Singapore (hierna: IRAS) heeft in januari 2014 in antwoord op vragen van de Bitcoinhandelaar Coin Republic een uiteenzetting⁹⁰ gegeven over de positie van de Singaporese belastingautoriteiten ten opzichte van de fiscale behandeling van transacties met Bitcoins.

Als algemene opmerking gaf de IRAS aan dat Bitcoins niet voldoen aan de definitie van geld of valuta, en een Bitcointransactie om die reden voor de belastingheffing eerder als levering van goederen/diensten wordt gezien dan als valutawisseltransactie.

5.4.2 – Omzetbelasting

De verkoop (daaronder begrepen het wisselen) van Bitcoins in ruil voor een tegenprestatie in de vorm van een geldsom of de levering van een goed of dienst, is een belastbaar feit voor de heffing van omzetbelasting. Wanneer de verkoper een geregistreerd ondernemer is, dient hij omzetbelasting in rekening te brengen.

Wanneer Bitcoins worden geaccepteerd als betaling voor reële goederen of diensten, worden dergelijke transacties behandeld als ruilhandel. Dit heeft als consequentie dat beide partijen, mits ze geregistreerd ondernemer zijn, omzetbelasting in rekening dienen te brengen over zowel de waarde van de Bitcoins als de waarde van de tegenprestatie. Als de Bitcoins gebruikt zijn als tegenprestatie voor goederen of diensten in een virtuele wereld, is de verkoop van Bitcoins niet belast totdat de Bitcoins worden omgeruild voor reëel geld, goederen of diensten.

De behandeling van transacties waarbij Bitcoins worden geruild voor traditionele valuta en vice versa, hangt af van het karakter van de dienstverlener. Wanneer het kantoor vooral optreedt als tussenpersoon en de Bitcoins direct worden overgebracht van een extern wisselkantoor naar de wallet van de klant, dient er enkel omzetbelasting in rekening te worden gebracht over de betaalde servicekosten. Als het kantoor actief (eigen) Bitcoins koopt van en verkoopt aan klanten, dient er omzetbelasting in rekening te worden gebracht over het volledige bedrag dat met de transactie gemoeid is.

5.5 – Verenigde Staten

De Amerikaanse Internal Revenue Service (hierna: IRS) publiceerde in 2014 een document⁹¹ waarin deze inging op de toepassing van bestaande fiscale wetgeving op transacties met virtuele valuta. De IRS erkent dat virtuele valuta gebruikt worden voor het betalen van goederen of diensten, maar ook gehouden worden ter investering. Virtuele valuta worden soms gebruikt als traditioneel betaalmiddel, maar tot nog toe in geen enkel land als zodanig erkend. De IRS beschouwt de Bitcoin als een convertible virtual currency: deze heeft een equivalente waarde in traditionele valuta en wordt tevens gebruikt als alternatief voor traditionele valuta.

⁹⁰ Inland Revenue Authority of Singapore. *Tax Treatment of Virtual Currencies* (2014). Opgehaald van IRAS: <https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Working-out-Corporate-Income-Taxes/Specific-topics/Income-Tax-Treatment-of-Virtual-Currencies/>

⁹¹ American Internal Revenue Service. <https://www.irs.gov/pub/irs-drop/n-14-21.pdf>

5.5.1 – Veel gestelde vragen

In het document gaat de IRS middels de beantwoording van mogelijk veel gestelde vragen in op complicaties die virtuele valuta zoals Bitcoins met zich mee kunnen brengen. Voor de federale belastingen worden virtuele valuta behandeld als een goed en is de reguliere wetgeving op het gebied van ruilhandel van toepassing. Virtuele valuta kunnen niet leiden tot buitenlandse valutaresultaten voor de Amerikaanse federale belastingen.

Wanneer er virtuele valuta worden ontvangen als betaling voor goederen en diensten, dient de marktwaarde van deze valuta omgerekend te worden in Amerikaanse dollars en op die wijze opgenomen te worden in het belastbaar inkomen. Wanneer er wordt betaald met virtuele valuta in ruil voor goederen en diensten, wordt de waarde eveneens bepaald via de marktwaarde van de valuta.

Aangezien virtuele valuta worden gekwalificeerd als goederen, is het wisselen naar traditionele valuta niet vrijgesteld van de heffing van omzetbelasting.

5.6 – Conclusie

Het is gebleken dat er weinig landen zijn die daadwerkelijk duidelijk beleid hebben ontwikkeld voor de fiscale behandeling van Bitcoins. Ondanks het feit dat Bitcoins in geen van de besproken landen de status heeft van wettig betaalmiddel, zijn er tussen landen onderling toch wel bepaalde verschillen. Zo belast een aantal landen alle inkomsten die worden gegenereerd uit Bitcoins, terwijl andere landen een scheiding maken tussen persoonlijke en zakelijke transacties. Ook is in sommige landen het gebruik van Bitcoins simpelweg verboden.

H6 – Hoe zou het Nederlandse fiscale beleid wat betreft de behandeling van virtuele valuta in de omzetbelasting moeten worden vormgegeven?

In de voorgaande hoofdstukken is de ontwikkeling van het fiscale beleid wat betreft de behandeling van virtuele valuta behandeld. Wat kan Nederland leren van de positie van andere, vergelijkbare landen? In dit hoofdstuk zal een – persoonlijke – beschouwing worden gegeven over de behandeling van virtuele valuta op het gebied van de omzetbelasting.

6.1 - Omzetbelasting

Wat zijn de gevolgen voor de heffing van omzetbelasting onder de huidige Nederlandse wet- en regelgeving?

6.1.1 – Ondernemersbegrip

De Wet OB heft omzetbelasting over belastbare handelingen die door een ondernemer worden verricht. Ondernemerschap wordt in artikel 7.1 Wet OB gedefinieerd als een ieder die een bedrijf zelfstandig uitoefent. Leidt het handelen in of het minen van Bitcoins tot ondernemerschap voor de btw?

Het ondernemerschap voor de btw kent andere criteria dan dat voor de inkomstenbelasting. Uit jurisprudentie⁹² blijkt dat er sprake dient te zijn van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid, waarmee prestaties worden verricht met het oog op een tegenprestatie. In tegenstelling tot de definitie bij de inkomstenbelasting, is er bij de omzetbelasting om te kunnen spreken van een onderneming geen winstverwachting benodigd.⁹³ Ook de exploitatie van een vermogensbestanddeel vormt voor de Wet OB een bedrijf, mits deze het oogmerk heeft om er duurzame opbrengsten mee te genereren.

6.1.1.1 – Minen van Bitcoins

Voor het minen van Bitcoins is specifieke en geavanceerde hardware en software nodig. Wanneer het minen voortdurend waarde oplevert in de vorm van Bitcoins, lijkt er dus sprake te zijn van ondernemerschap en vormt de verkoop van Bitcoins ook een belastbare handeling voor de heffing van de omzetbelasting. Betaalde voorbelasting op de aanschaf van de apparatuur en dergelijke is vervolgens aftrekbaar.

6.1.1.2 – Gebruik van Bitcoins

Leidt het enkel houden en gebruiken van Bitcoins tot ondernemerschap voor de omzetbelasting? De vraag is of er in dat geval sprake is van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid. Aansluiting hiervoor zou gevonden kunnen worden in het Polysar-arrest.⁹⁴ In deze zaak was er sprake van een vennootschap die enkel aandelen hield in dochtermaatschappijen. De activiteiten van de vennootschap bestonden daarmee uit het

⁹² HvJ 26 maart 1987, r.o. C-235/85, ECLI:EU:C:1987:161.

⁹³ HvJ 20 juni 2013, r.o. C-219/12, ECLI:EU:C:2013:413.

⁹⁴ HvJ 20 juni 1991, r.o. C-60/90, ECLI:EU:C:1991:268.

ontvangen en uitkeren van dividend aan aandeelhouders. Deze – in de ogen van het Hof van Justitie passieve - activiteiten vormden geen duurzame organisatie van kapitaal en arbeid en leidden daarmee niet tot ondernemerschap voor de omzetbelasting. Activiteiten bestaande uit het houden en verbruiken van Bitcoins hebben eenzelfde passieve karakter en zouden volgens dezelfde redenering evenmin leiden tot ondernemerschap voor de omzetbelasting.

6.1.2 – Ontvangst of betaling van tegenprestatie in Bitcoins

Gezien het feit dat Bitcoins door de Nederlandse overheid tot op heden worden gekwalificeerd als goederen, is er bij het ontvangen of betalen van Bitcoins als tegenprestatie sprake van ruilhandel. Wanneer de transactie plaatsvindt tussen twee btw-ondernemers, dienen ze om die reden beiden btw in rekening te brengen over de door hen verrichte levering.

6.1.3 – Transactieresultaten

In het reeds besproken Hedqvist-arrest heeft het Europese Hof van Justitie erop gewezen dat handelingen bestaande uit het inwisselen van traditionele valuta tegen eenheden Bitcoins en vice versa tegen betaling van een bedrag dat overeenkomt met de marge die ontstaat uit het verschil tussen de prijs waarvoor de marktdeelnemer de valuta koopt en de prijs waarvoor hij deze doorverkoopt, een dienst vormen als bedoeld in artikel 135, lid 1, onder e van de BTW-richtlijn, en daarmee vrijgesteld zijn van omzetbelasting.

6.2 – Conclusie

In het hoofdstuk is een uiteenzetting gegeven van de fiscale gevolgen van het huidige beleid inzake Bitcoins voor een aantal transacties.

Op dit moment worden Bitcoins voor de omzetbelasting nog gekwalificeerd als goederen. Door het karakter van het systeem is het tot op heden nog niet duidelijk, in hoeverre het minen en/of het gebruik van Bitcoins leidt tot een ondernemerschap voor de Wet OB. Dit ondernemerschap zou er immers toe leiden dat er btw over leveringen berekend en afgedragen dient te worden, terwijl er ook aftrek van voorbelasting mogelijk is. Daarnaast brengt het belasten van transacties met Bitcoins een aantal praktische belemmeringen met zich mee. Het zou daarom het meest praktisch zijn en het meest recht doen aan het karakter en het gebruiksdoel van Bitcoins, om transacties waarbij Bitcoins betrokken zijn, vrij te stellen van de heffing van omzetbelasting. In dat kader is er met het Hedqvist-arrest al een eerste stap gezet.

7 – Eindconclusie

Het Bitcoinsysteem vormde een doorbraak wat het gebruik van virtuele valuta betreft. Het systeem wijkt voornamelijk af van traditionele valuta door het karakter van het achterliggende stelsel: Het is een gedecentraliseerd systeem, dat eigendom is van het collectief. Het systeem maakt het mogelijk om transacties tussen gebruikers onderling uit te voeren zonder tussenkomst van een bank of andere beherende instantie. Aan het systeem kleven ook een aantal nadelen: Als een gebruiker geen beschikking meer heeft over de wallet waarin de Bitcoins zijn opgenomen, zijn de Bitcoins ook daadwerkelijk verloren.

Doordat de Bitcoin in veel landen wordt gekwalificeerd als goed voor de Wet OB, is het ruilhandelregime op transacties met Bitcoins van toepassing. Het werd door de wetgever onwenselijk geacht dat de overdracht van geld leidt tot een belaste prestatie voor de omzetbelasting. Om deze reden zijn er een tweetal vrijstellingen voor financiële transacties opgenomen in de Wet OB. Het is gebleken dat deze vrijstelling enkel gelden voor wettelijke betaalmiddelen, waardoor Bitcoins daar niet onder vallen.

Het bleek dat de Bitcoin in geen enkele EU-lidstaat de kwalificatie van wettig betaalmiddel bezit. Het leidt ertoe dat er nog nauwelijks toezicht is op het gebruik van Bitcoins, waardoor lidstaten hun burgers ook waarschuwen voor de risico's van het gebruik van Bitcoins. Daarnaast voorziet de Europese BTW-richtlijn ook nog niet in een regeling voor de behandeling van Bitcoins. Om die reden zijn de leveringen van Bitcoins ook niet vrijgesteld van btw. Wel is in het Hedqvist-arrest gewezen dat prestaties bestaande uit het wisselen van virtuele valuta voor traditionele valuta en vice versa zijn vrijgesteld van btw, aangezien de virtuele valuta voor dergelijke transacties de karakteristieken bezit van traditionele valuta en daarom ook als zodanig behandeld dient te worden. .

De Nederlandse overheid kwalificeert de Bitcoin als goed, waardoor transacties met Bitcoins ook niet onder de reikwijdte van de financiële toezichtwetgeving vallen. De huidige kwalificatie levert vooral problemen op op het gebied van de btw. Zo zou er over iedere betaling van Bitcoins btw in rekening gebracht dienen te worden, wat veel administratieve belemmeringen met zich meebrengt. Daarnaast leidt de huidige kwalificatie tot onduidelijkheid wat het ondernemersbegrip betreft.

Het blijkt dat er weinig landen zijn die daadwerkelijk duidelijk beleid hebben ontwikkeld voor de fiscale behandeling. Om de acceptatie van Bitcoins te voorspoedigen, lijkt het daarom zaak dat de Europese Unie de handschoen oppakt.

Bibliografie

Internetbronnen

- American Internal Revenue Service. *Bitcoins*. Opgehaald van irs.gov: <https://www.irs.gov/pub/irs-drop/n-14-21.pdf>
- Australian Tax Office. *Tax treatment of cryptocurrencies in Australia – specifically Bitcoin*. (2014). Opgehaald van ATO: <https://www.ato.gov.au/General/Gen/Tax-treatment-of-crypto-currencies-in-Australia---specifically-Bitcoin/>
- BBC News. (2015, 08 01). *MtGox Bitcoin chief Mark Karpeles arrested in Japan*. Opgehaald van BBC News: <http://www.bbc.com/news/world-asia-33745611>
- Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: Sending and receiving payments*. Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.bitcoin.it/wiki/Help:FAQ#Sending_and_Receiving_Payments
- Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: Do you have to wait until my transactions are confirmed in order to buy or sell things with Bitcoins?* Opgehaald van Bitcoin.it: https://en.Bitcoin.it/wiki/Faq#Do_you_have_to_wait_until_my_transactions_are_confirmed_in_order_to_buy_or_sell_things_with_Bitcoin.3F
- Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: How divisible are bitcoins?* Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.bitcoin.it/wiki/Help:FAQ#How_divisible_are_bitcoins.3F
- Bitcoin.it. (2011, 01). *Bitcoin wiki: Double spending*. Opgehaald van Bitcoin wiki: <https://en.bitcoin.it/wiki/Double-spending>
- Bitcoin.it. (2012, 01). *Bitcoin wiki: How are new Bitcoins created?* Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.Bitcoin.it/wiki/Faq#How_are_new_Bitcoins_created.3F
- Bitcoin.it. (2012, 04). *Bitcoin wiki: Where does the value of Bitcoin stem from?* Opgehaald van Bitcoin wiki: https://en.Bitcoin.it/wiki/Faq#Where_does_the_value_of_Bitcoin_stem_from.3F_What_backs_up_Bitcoin.3F
- Bitcoinspot.nl, *Bitcoinwisselkoers*, Opgehaald van Bitcoinspot.nl: <http://Bitcoinspot.nl/menu-wisselkoersen/Bitcoin-wisselkoers-euro.html>. Geraadpleegd op 21 maart 2016
- Canadian Tax Litigation. *Bitcoins*. (2013). Opgehaald van Canadian Tax Litigation: <http://www.canadiantaxlitigation.com/wp-content/uploads/2014/04/2014-0525191E5.txt> Dai, W. (1998, 11). *B-Money*. Opgehaald van Wei Dai: <http://www.weidai.com/bmoney.txt>
- De Nederlandsche Bank, *Geschiedenis van de DNB*, Opgehaald van De Nederlandsche Bank: http://www.dnb.nl/binaries/Geschiedenis%20DNB_tcm46-144511.pdf
- e-Gold. (2001). *Archive of: What is e-Gold?* Opgehaald van E-gold: <https://web.archive.org/web/19980627133917/http://www.e-gold.com/unsecure/faq.htm#What>
- Europese Centrale Bank. (2012). *ECB: Virtual Currency Schemes 2012*. Opgehaald van Europese Centrale Bank: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>
- Europese Centrale Bank. (2015). *ECB: Virtual Currency Schemes 2015*. Opgehaald van Europese Centrale Bank: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>
- Ernstberger, P. (2011, 1). *Linden Dollar and Virtual Monetary Policy*. Opgehaald van Forschungsstelle für Bankrecht und Bankpolitik: <http://www.bankrecht.uni-bayreuth.de/pdf/lindendollar.pdf>
- Euser, D., *Cursus Belastingrecht*, OB.2.3.3.G.a1 Algemeen. Opgehaald van Kluwer Navigator: <http://deeplinking.kluwer.nl/?param=00A90AC5&cpid=WKNL-LTR-Nav2>
- Inland Revenue Authority of Singapore. *Tax Treatment of Virtual Currencies* (2014). Opgehaald van IRAS: <https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Working-out-Corporate-Income-Taxes/Specific-topics/Income-Tax-Treatment-of-Virtual-Currencies/>
- Multiscope. (2013, 12 16). *75% Nederlanders kent Bitcoins, 1% heeft Bitcoins*. Opgehaald van Multiscope: <http://www.multiscope.nl/organisatie/nieuws/berichten/75-nederlanders-kent-bitcoins-1-heeft-bitcoins.html>

Nakamoto, S. (2008, 10 31). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Opgehaald van Bitcoin.org: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

Nu.nl. (2016, 03 18). *Mannen die op grote schaal bitcoins witwassen opgepakt*. Opgehaald van Nu.nl: <http://www.nu.nl/internet/4232527/mannen-grote-schaal-bitcoins-witwassen-opgepakt.html>

Nu.nl. (2016, 03 25). *DNB wil eigen variant van Bitcoin ontwikkelen*. Opgehaald van Nu.nl: <http://www.nu.nl/internet/4236850/dnb-wil-eigen-variant-van-Bitcoin-ontwikkelen.html>

Pitta, J. (1999, 11 01). *Requiem for a Bright Idea*. Opgehaald van Forbes: <http://www.forbes.com/forbes/1999/1101/6411390a.html>

Rijksoverheid. *Ontwikkelingen Icesave*, Opgehaald van Rijksoverheid.nl: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kredietcrisis/inhoud/aanpak-kredietcrisis-nederland-financiele-sector/ontwikkelingen-icesave>

Spaven, E. (2013, 12 5). *Bitcoin Price Crashes as China Outlaws Bitcoin for Financial Institutions*. Opgehaald van Coindesk: <http://www.coindesk.com/price-crashes-china-outlaws-Bitcoin-financial-institutions/>

The Guardian. *Japan to make Bitcoin legal currency* (2016). Opgehaald van The Guardian: <https://www.theguardian.com/technology/2016/feb/25/japan-to-make-bitcoin-legal-currency/>

Valuta.nl, *Actuele dollarkoers*, Opgehaald van Valuta.nl: http://www.valuta.nl/dollar_euro. Geraadpleegd op 18 maart 2016

Jurisprudentie

Hof van Justitie van de Europese Unie

- HvJ 26 maart 1987, C-235/85, ECLI:EU:C:1987:161.
- HvJ 20 juni 1991, C-60/90, ECLI:EU:C:1991:268.
- HvJ 3 maart 1993, C-16/93, ECLI:EU:C:1994:80.
- HvJ 14 juni 1998, C-172/96, ECLI:EU:C:1998:354.
- HvJ 20 juni 2013, C-219/12, ECLI:EU:C:2013:413.
- HvJ 12 juni 2014, C-461/12. ECLI:EU:C:2014:1745.
- HvJ 22 oktober 2015. C-264/14. ECLI:EU:C:2015:718.

Hoge Raad

- HR 23 mei 1921, NJ 1921/564.
- HR 11 mei 1982, NJ 1982/583.
- HR 26 januari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ0614
- HR 31 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BQ9251.

Rechtbank

- Rb. Overijssel 14 mei 2014, ECLI:NL:RBOVE.

Literatuur

- Chaum, D. (1983). Blind Signatures for Untraceable Payments. In D. Chaum, R. Rivest, & A. Sherman, *Advances in Cryptology* (pp. 199-203). Springer US.
- Chown, J., (1997). *A history of money: from AD 800*, Routledge.
- Davies, G., (2002). *A history of money: from ancient times to the present day*. University of Wales Press.
- Greco, T., (2001). *Money: Understanding and Creating Alternatives to Legal Tender*. Chelsea Green Publishing
- Grinberg, R. (2011, 11). Bitcoin: An Innovative Alternative Digital Currency. *Hastings Science & Technology Law Journal*, 160.
- Mankiw, N. (2007). *Macroeconomics*. W.H. Freeman & Co Ltd.
- Mishkin, F., (2012). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Pearson Education Limited.
- Rivest, R., Shamir, A., & Adleman, L. (1978). A method for obtaining digital signatures and public-key cryptosystems. *Communications of the ACM*, 120-126.
- Rubin, I.I., (1987). *A History of Economic Thought*. Pluto Press.
- Stevens, L., (2002). *Elementair belastingrecht*. Kluwer.
- Van Hilten, M., van Kesteren, H. (2013). *Omzetbelasting*. Kluwer.

Parlementaire stukken

- Ministerie van Financiën. (19 december 2013). *Brief Minister van Financiën aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal omtrent beantwoording Kamer vragen over het gebruik van Bitcoins*. Kenmerk FM/2013/1939 U.
- Ministerie van Financiën. (2013). *Tweede Kamer: Antwoord vragen van het lid Nijboer over de opkomst van de Bitcoin als digitale betaaleenheid*. Kenmerk: 2013D24055. Opgehaald van tweedekamer.nl:
<https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=02d011fb-9ff2-4c6b-bcdc-fbb0213a8c5f&title=Antwoord%20vragen%20van%20het%20lid%20Nijboer%20over%20de%20opkomst%20van%20de%20Bitcoin%20als%20digitale%20betaaleenheid%20.pdf>